

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2 40 "
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— "
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru România și străinătate pe a = 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730

Andrássy

Obstrucția din Camera ungară a dat răgaz contelui Iulius Andrássy, să-și țină discursul în chestia reformelor militare. Este înainte de toate foarte caracteristic, că până acum doi conți au atacat mai cu vehemență aceste proiecte, contele Apponyi, și Andrássy, iară ministrul președinte, care reprezintă aceste reforme, este un al treilea conte, Khuen-Héderváry. Și acest fenomen dovedește mai presus de orice îndoială, că politica Statului-Ungar este depusă în mâinile oligarhiei, a clasei feudale, care a stăpânit țara aceasta o mie de ani și-i suge și acum seva de viață.

Cine privește din perspectivă istorică evoluția politică a Statului-Ungar va a-junge fără multă greutate la constatarea faptului, că feudații maghiari încep să reia firul politicii lor dinaintea anului 1848. Atunci clasele mijlocii ale țării, împedicate în libera lor dezvoltare economică prin politica financiară a monarhiei unitare, care se prezenta înaintea masselor în haina dominațiunii străine a elementului german, au început lupta lor pentru desrobirea economică sub devize naționale, sub cuvinte scoase din domeniul ideologiei șoviniste. S'a adâncit tot mai mult în conștiința masselor țării ungurești convingerea, că toate relele, de cari sufăr acelea masse, provin din faptul, că asupra țării domnește o națiune străină, Neamțul.

Cu toatecă lupta aceasta de desrobire de fapt era îndreptată în potrive pri-

vilegiilor feudale, cari singure formaseră într'adevăr zăgazurile dezvoltării economice a țării, totuș raportul de dependență politică a Statului-Ungar de o dinastie străină, care-și avea interesele sale mai vitale legate de un Stat străin, a creiat posibilitatea, ca lupta pentru desrobirea economică a Ungariei să poată fi învăluită în mantaua luptei de rasă.

Această împleticire a raporturilor politice a folosit-o clasa feudală a Statului-Ungar spre a-și salva interesele sale materiale în fața evoluțiunii zguduitoare de relații politice în cadrele acestui Stat.

Feudalii ungari, simțind duhul vremii, s'au alăturat numai decât ideologiei naționale și în urma poziției lor istorice au știut să pună mâna pe conducerea noului curent adâncind și mai mult în sufletul masselor ideologia națională șovinistă, ca astfel îndreptând energiile națiunii spre revendicări mai ales naționale să-și poată menține și pentru mai departe, deși în formă schimbată, privilegiile lor materiale și politice.

În chipul acesta s'a putut întâmpla, ceea ce nu s'a întâmplat în nici o altă țară, unde viața de stat a trecut dela feudalism la constituționalismul modern, s'a putut întâmpla, că și după anul 1848 și mai ales după 1867, în Ungaria toată puterea politică a rămas și pentru mai departe în mâinile clasei feudale, care în esență este și astăzi tot astfel privilegiată, cum fusese înainte de 1848.

În cursul vremilor însă evoluția politică a Statului-Ungar n'a stat pe loc, ci firește a trebuit să sosească la un nou asalt asupra privilegiilor feudale, la o nouă

încercare de a elibera viața economică a masselor de sub apăsarea afară din cale egoistă a claselor dominante.

Am ajuns la acest moment tocmai în zilele noastre. Clasa feudală își simte din nou subsolul clătându-i-se sub picioare și de decenii întregi s'a reîntors la meschinăria anilor 1840 aprinzând în massele poporului maghiar din nou ideologia șovinismului maghiar și aruncând asupra nizuinelor de desrobire economică ale masselor vâlul imaginar al luptei împotriva dominațiunii străine, ce ar rezida și acum în Viena. Și deoarece Ungaria nu mai are alte legături cu Austria, decât chiar numai armata comună și conducerea politicii externe, este prea ușor de înțeles, că toate energiile clasei feudale, primejduită în interesele sale materiale cele mai simțitoare, sunt cheltuite în scopul de a prezenta Maghiarilor pe deoparte armata comună și conducerea politicii externe, pe de altă parte națiunile nemaghiare din patrie, ca fiind cauzele tuturor relelor, de cari suferă națiunea. Deci, sub conducerea grofilor, națiunea trebuie să dea asalt asupra armatei comune deocamdată, mai apoi va veni la rând conducerea afacerilor externe, și tot atunci toate energiile maghiarilor trebuie consumate pentru desființarea popoarelor nemaghiare din patrie.

E afară din cale caracteristică evoluția în această direcție a claselor feudale maghiare. Prin deceniile din urmă ale veacului 19 era încă foarte mic numărul aristocraților unguri în tabăra independentistă. În măsura însă, în care se întărește curentul pentru democratizarea țării și desrobirea economică a masselor din jugul feudalis-

Conu Nicu Bordușanu

de Const. A. Giulescu

Conu Nicu Bordușanu era pe vremuri advocat cu vază și cu clientela într'un oraș de provincie.

I-se dusese vestea de felul cum știa dumnealui să apere pe împricinați dinaintea justiției. Dar mai cu seamă la curtea cu juri era teribil!

Când ajungea cu pledoaria la punctul culminant, acolo, unde trebuia să facă apel la inimile generoase ale juraților, îl vedeai scoțând batista din buzunar, și cu aer marțial, își ștergea lacrimile, care începeau să curgă șiroaie...

Toată lumea din sală par'că știa locul unde are să plângă Conu Nicu...

De cum se apropia momentul, numai ce vedeai o mișcare generală printre cei de față, iar președintele se apropia de judecători, și le spunea încet la urechi:

„Păziți-vă, că iar începe Bordușanu să plângă...”

Cum, și ce fel, Conu Nicu isbutea mai întotdeauna să înduplece inimile juraților...

Odată, plecând grăbit a tribunal, a uitat batista în altă haină. Și când? Tocmai acum, în vreme de nevoe, când avea un proces mare la curte, și în care punea mare nădejde să-l câștige...

N'a băgat însă de samă de cât pe la jumătatea pledoariei.

Și ce era să facă? De unde să ia o batistă? Căci, dacă nu-i lăcrămau ochii, barem așa de dorul lelii, se putea întâmpla să piardă procesul. Și iată atunci o mie de frâncușori aruncați pe gârlă, și reputația micșorată, pierdută!

Dar, tot scotocind buzunarele, a atras atenția celor din sală, care nu-l mai slăbeau din ochi.

Văzând, că nu e alt mijloc de scăpare, în momentul când trebuia să deschidă zăgazul lacrimilor, s'a oprit o clipă, și a zis acuzatului:

„Împrumută-mi batista dumată, te rog...”

Iar când Bordușanu a început să suspine, toată curtea s'a pornit pe un hohot de râs. Râdea președintele, râdeau jurații, râdea și procurorul cu aprozii. Și acuzatul râdea... Până ce într'o vreme, a început să râdă și Conu Nicu, pe când lacrimile îi picurau din ochii șterși, lunecându-i pe barba căruntă...

Procesul însă tot l'a câștigat...

*

Conu Nicu Bordușanu înherbase avere frumoasă. Avea o pereche de case cu pridvor în str. Primăverii, o moșioară în marginea orașului, și trei-zeci de mii de lei cu ipotecă în rangul întâi.

Toată viața a trăit singur și cumpătat. Nu s'a însurat, fiindcă n'a putut întâlni femeia care să-i placă, și să-l priceapă...

N'avea decât o soră, cu zece ani mai bătrână de cât dumnealui, care fusese măritată după

un Armean, acum cincisprezece ani, și pe care o părăsise într'o zi, trecând granița în Macedonia.

Purta barbă și ochelari de aur. Era înalt de statură și în tinerete fusese om chipeș, de-ar fi putut cuceri multe inimi.

Acum trecuse în al cincizecelea an, dar se ținea bine. Nu-i dedea mai mult de patruzeci, patruzeci și cinci de ani...

Conu Nicu Bordușanu, rănăse din școală cu o vorbă nemțească „ist gestorben” pe care și-o spunea ori de câteori îl întâlneau.

Era la dumnealui cuvântul ăsta ca un fel de „bună ziua” or de „ce mai faci?”

Știa tot orașul că are ticul ăsta la vorbă. Ba mulți din prietenii dumnealui, nu-l mai numeau „Conu Nicu Bordușanu” ci îi ziceau „Conu ist gestorben”.

Într'o vară, s'a hotărât și dumnealui să plece în călătorie depărtată, peste mări și țări. Tocmai la Calcuta în India s'a dus.

Din drumul greu și plin de neajunsuri, a trimis în țară scrisori și cărți ilustrate, ba la prietenii, ba la cunoscuți. Pentru toți avea un cuvânt bun, o salutare cordială, o îmbrățișare frățască. Și nu uita, ca la cei mai intimi, să le scrie pe un colț al scrisorii și vorba dumnealui „ist gestorben”. Nu de alta, dar ca să mai rădă, să mai facă haz.

Așa e omul când se desparte de ai lui. Îl apucă dorul de prietenii, nostalgia de țară, și numai atunci caută cuvinte dragălașe, rupte din inimă, pe care le trimite în scris celor dragi...

mului medieval, în aceeaș măsură, curat observând regula progresiunii aritmetice, crește numărul feudalilor în această tabără a revendicațiilor naționale față de Viena și a agresiunii șoviniste față de popoarele nemaghiare ale patriei.

Pilde strălucitoare întru dovedirea acestui adevăr, scos din studiarea evoluției istorice a patriei noastre, sunt tocmai nobilii conți *Albert Apponyi* și *Iuliu Andrássy*. Cel dintâiu perzistase 25 de ani în apărarea instituțiilor comune cu Austria, cerând și mulțumindu-se cu nimicuri pentru menajarea orgoliului național maghiar în armata comună, iară cel de al doilea combătând cu puternică armătură științifică, chiar și acelea nimicuri ale distinsului său amic și susținând într'un mare op politico-istoric, scris despre pactul din 1867 (Az 1867-diki kiegyezésről, 1896.) că „schimbarea pactului în defavorul drepturilor Coroanei nu este de lipsă, este chiar stricătioasă”.

„Toate afacerile, cari aparțin organizării interne a armatei, stabilirea limbii și toată chestia instrucțiunii în sânul armatei comune, trebuie să le lăsăm în competența Regelui” — scria contele Iuliu Andrássy în anul 1896. Și mai scria încă ceva: „Acea confederațiune de state, care știe să exploateze concurența sănătoasă a diferitelor sale popoare, poate să-și câștige mare putere din deosebiriile acestor popoare. A spus-o Sfântul Ștefan, că sunt puternice statele cu mai multe neamuri”.

Și acum, abia după 15 ani, acelaș conte Iuliu Andrássy susține în vorbirea sa de Sâmbătă, că amicul său Apponyi a pretins illo tempore prea puțin pentru armata maghiară și, că nu este altă soluție în această cestiune, decât maghiarizarea desăvârșită a armatei comune din Ungaria. Și acelaș conte, ca ministru de interne al coaliției, abia acum 3 ani proclamase ca principiu de stat extirparea națiunilor nemaghiare din patrie.

Acum contele Iuliu Andrássy deodată află adevărul, că puterea cea mai mare a

Ajunsesse în India de mai bine de trei săptămâni, în care timp nu mai venise nici o știre dela dumnealui.

Nu știa nimeni ce face, cum petrece?! Toți se întrebau: Ce o fi având Conu Nicu de nu ne mai scrie? O fi bolnav? O fi plecat în altă țară? Cine putea ști?

Într-o zi, pică la prefectura poliției o telegramă trimisă din Calcuta. Era scrisă în nemțește, și cuprindea vorbele:

„N. Bordușanu ist gestorben.”

Cei dela poliție, cunoscând meteahna lui Bordușanu, n'au dat mare atenție acestei telegramme. Au crezut că e o glumă făcută pe socoteala lui. Și s'a dat uitării...

Dar, în ziua de sf. Mărie, veni altă telegramă din Calcuta, tot pe adresa prefecturii poliției, în care se spunea:

„N. Bordușanu înmormântat groapă comună”.

Când s'a răspândit vestea în oraș, toată lumea era adunată la cafeneaua din piața mare. A fost o durere generală printre toți care l-au cunoscut...

Pierise un suflet bun, se mi-tuise o inimă sinceră!

Bietu Conu Nicu Bordușanu! Vorba dumnealui „ist gestorben” i-a fost fatală după moartea...

A trebuit să se stingă în țară streină, și să fie îngropat în pământ străin!...

fiecărei armate este însuflețirea soldaților. Trebuie dar, ca soldații maghiari să se simtă acasă în armata lor, să fie duși la bătaie în limba lor dulce ungurească, să afle în suboficerul și în oficerul pe dulcele lor frate, care nutrește în suflet aceleași idealuri, pe care le-a adus rezervistul maghiar cu sine deacasă. *Tare va fi deci armata Majestății Sale, când ea va fi ungurească.*

Nobilul conte cu uimitoare ușurință trece la ordinea zilei peste faptul, că soldații armatei ungare nu-s toți maghiari, ci dimpotrivă *cei mai mulți sunt tocmai nemaghiari*. Pentru el națiunile nemaghiare din Ungaria nici că există. Să vezi, ce însuflețit va fi N-ța a lui Sandu, când va intra în armata asta ungurească și va auzi dulce sunând cuvintele: „Előre magyar, az oláh istenit!” Nu-i așa, domnule Iulie?

Câtă amărăciune se acumulează în sufletele noastre cetind acest infam discurs al îngâmfatului boier; durere și mânie răsvrătește tot sângele nostru și trebuie să punem în aplicare întreaga noastră energie pentru de a ne potoli răscoala sufletească, ce ni-o prilejuește această desconsiderare și proastă înzultă a ființei noastre naționale românești!

Și cât e de naiv „contele negru.” Cu puierilă seninătate recunoaște, că intelectul îi spune alta, dar' acum nu mai poate asculta de mintea sa, ci trebuie să asculte de inima sa ungurească.

Înțelegem. În fața insistenței energice a masei populului maghiar pentru democratizarea statului și desrobirea economică din jugul feudalismului de veacuri, toți grofii vor să aprindă din nou în inimile maghiarilor ura de rassă și vor să-le îndrepte întregul gând din nou împotriva Impăratului și a monarhiei, ca astfel să-și mai scape dela peire pentru vr'un secol privilegiile lor politice și economice. Mai bucuros vreau o nouă revoluție, decât să-și lase privilegiile lor de neam ucigătoare.

N'ar putea fi încheiat articolul acesta prin cuvinte mai potrivite, decât iarăș prin cuvintele contelui Iuliu Andrássy dela 1896: „Frumoasă este gloria, frumoasă și îndreptățită este ambiția popularității. Este aceasta o mare putere, care poate face multe bunătăți și la care tocmai pentru acest cuvânt adeseori râvnește chiar sufletul cel mai nobil; dar' cel ce este convins despre necesitatea paciniceii conviețuirii între elementele constituitive ale monarhiei, greu păcătuiește, dacă prin forțarea concesiilor naționale râvnește la această glorie, la această putere politică”.

România

în politica danubiană și balcanică

de René Pinon

Grupul Românilor din Transilvania și Ungaria comunică la Nord cu populația românească din *Bucovina* supusă Austriei. Aci Românii sunt 230.000 și luptă energetic pentru a menține drepturile neamului lor contra celor 300.000 de Ruteni; ei își aliază rezistența cu cea a Germanilor cari au colonii prospere și cari sunt stăpâni la universitatea din Cernăuț. Cei cinci deputați români trimiși de Bucovina în Parlament n'au voit a se asocia nici cu Slavii

nici cu Germanii, ci s'au apropiat de Italiani. Români și Italiani locuiesc la cele două margini extreme ale monarhiei, dar în Cameră originea latină și necesitatea comună de a rezista presiunii germane și fluxului slav i-a strâns laolaltă; astfel aliați, ei constituie un adaus important în luptele parlamentare și obțin, pentru voturile lor, date prudent, concesiuni însemnate pentru interesele proprii naționale.

Basarabia a fost ruptă de Moldova prin tratatul dela București, la 1812, și incorporată Rusiei. Tratatul dela Paris (1856), voină să îndepărteze pe Ruși dela gurile Dunărei, a dat României cele trei districte meridionale, de pe malul fluviului. Aceste districte le-a reclamat și recâștigat Rusia la congresul din Berlin (1878).

În Basarabia trăiesc cam 1.300.000 Români, țărani, la care sentimentul național român a făcut puțin progres până acum, din contră, încetul cu încetul se rusifică țara. Proprietarii mari sunt Ruși, comercianții sunt Ovrei; țăranul, îndoit pe plug, e Român.

Repetăm, pentru a nu omite nimic, că în *Sârbia* sunt la 90.000 săteni Români care cultivă șesurile de lângă Dunăre, la Nord de Negotin: coloni români imigrați din Oltenia și din Bănat. Nu s'au observat tendințe „iredentiste”, între ei, dar își păzesc limba cu tenacitate.

Regatul român vede deci desvoltându-se jur împrejur de sine grupuri numeroase de Români: ele formează cadrul „României mari”. În starea actuală a Europei orientale, România nu poate spera și nu caută, efectiv nici o augmentare de teritor, dar, în tăcere, ea se prepară pentru viitor; ea așteaptă un resbel, o grupare nouă a puterilor, o modificare a fișionomiei actuale a Peninsulei-Balcanice ori a constituției interne a imperiului austro-ungar, să-i producă ocaziunea de a reclama în profitul său o aplicare a principiului de naționalități. În toate ipotezele poate nădăjdui un beneficiu. Am văzut care ar putea fi atitudinea sa și prețul concursului în cazul unui conflict turco-bulgar. Dacă apropierea care pare a putea fi observată acum între Viena și Sofia*) ar duce la un conflict cu Sârbia și dacă România ar fi solicitată a participa, ea ar putea găsi și de această parte pretext pentru o revendicare națională. În sfârșit, dacă, în o aprindere generală a Europei România ar avea a secolunda contra Rusiei, oștirile austro-ungare și cooperarea aceasta ar duce la sfârșit bun, Basarabia ar fi prețul succesului. Aceste avantagii România nu le-ar putea obține decât prin favorul unor cataclisme generale, care n'are interes a le provoca, căci în aceeaș măsură i-ar putea fi și pernicioase. Dar altcum e cu provinciile locuite de peste trei milioane de Români, cari actual fac parte integrantă din Austria și din Ungaria. Pentru moment relațiile monarhiei cu

*) La 4 Martie 1911, regele Ferdinand a făcut oficios vizită împăratului Francisc Iosif Scurt înainte de aceea, dl Clariocoff, ambasadorul Rusiei din Constantinopol, se dusesse la Sofia. Se pune întrebarea, oare această vizită a ambasadorului rusesc din Constantinopol, urmând de aproape întrederea dela Potsdam, n'a avut ca scop a da de știre regelui Ferdinand și ministrilor săi, că voința Rusiei și Germaniei este să rămână status quo netulburat în Orient și că Bulgaria n'are să conteze la sprinjinul Rusiei, dacă s'ar lansa în o aventură; că deci ar avea să lupte contra Turcilor și contra Românilor. Este raport între demersul acesta și călătoria regelui Ferdinand la Viena?

regatul s
Românilo
care Rom
Însă cum
par a se
Acum 15
lucra la
Austro-U
fi intrat
rea deja,
Berlin ar
ria, Hohe
întârziat
fiecare c
vorba ast
dar se v
monarhie
unii voies
radicali,
tiv în car
un stat ș
E caracte
expus ac
mai mult
mân din
In proiect
Transilva
stat, în n
un grup

Este
orice mo
Habsburg
ște în ce
și viitorul
întâmpla
dacă legă
anumite f
trul lor d
României
ceasta ar
ori că, di
organizat
la sine S
din Balca
împreuna

Pentru
nală, Rom
întra în u
danubiană
trul Habs
feția uimi
place a o
viitor, ori
că locuitor
și proiecte
granițele
ungare; și
riul germa
ajunge Au
lor politic
zente într
româneșc

Din t
să reține
Întâi acea
litica Euro
României:
ropa încă
între front
între marg
iurilor, dis
mâna nes
cui se vor

*) „Die V
Leipzig 1906.

*) „Ged
Bismarck”.
I. II. p. 252).

regatul sunt excelente și uniunea tuturor Românilor sub drapelul național e un vis, care Români abia și-l mărturisesc și-și; însă cum n'ar observa ei schimbările care par a se pregăti în monarhia dualistă? Acum 15 ani, pangermaniștii se lăudau a lucra la o „dislocare“, la o împărțire a Austro-Ungariei: Praga, Viena și Triest ar fi intrat în imperiul german, și se întrezărea deja, că dacă Hohenzollern-ul dela Berlin ar înghiți o bună parte din Ungaria, Hohenzollern-ul din București nu va întârzia a-și lua și el partea din pradă, fiecare cât va putea cuprinde. Nu mai e vorba astăzi de o dismembrare a Austriei, dar se vorbește mult de o reorganizare a monarhiei habsburgice pe temelii noi; unii voiesc să o facă *trialistă*; alții, mai radicali, întrevăd deja un *imperiu federaliv* în care fiecare grup național va forma un stat și va avea loc în o confederațiune. E caracteristic că lucrarea în care a fost expus acest proiect, și care a sulevat cele mai multe discuțiuni, este opul unui Român din Transilvania, *Aurel C. Popovici*.*) În proiectul acesta, Români din Ungaria, Transilvania și Bucovina sunt uniți în un stat, în mijlocul căruia Săcuii constituie un grup național distinct.

Este deci de a se observa bine, că orice modificare a constituției Imperiului Habsburgilor în un sens federalist, primește în cea mai deplină măsură interesele și viitorul României. Intr'adevăr, s'ar putea întâmpla unul din aceste două lucruri: dacă legătura federală nu e destul de tare, anumite fragmente ar căuta în afară centrul lor de gravitațiune, pentru exemplu, Români s'ar îndrepta spre București; a-cesta ar fi destrămarea Austro-Ungariei; ori că, din contră, Statul habsburgic reorganizat ar fi foarte puternic și ar atrage la sine Statele mai mici dela Dunăre și din Balcani, — Români din regat s'ar împreuna cu cei din Transilvania.

Pentru a recâștiga unitatea lor națională, Români, probabil, nu vor refuza a intra în un sistem mare de confederațiune danubiană sub egida Austriei și sub sceptrul Habsburgilor. Atunci s'ar realiza profeția uimitoare a lui Bismarck, care ne place a o cita, pentru că revelează, pentru viitor, orizonturi neașteptate: „E natural că locuitorii basinului Dunării au trebuințe și proiecte care se extind dincolo, peste granițele de astăzi ale monarhiei austro-ungare; și felul cum s'a constituit Imperiul german arată calea, pe care poate ajunge Austria la o conciliare a intereselor politice și materiale care sunt prezente între frontiera orientală a neamului românesc și între golfurile de Cattaro“.*)

Din toate aceste visuri despre viitor, să reținem numai câteva fapte sigure. Întâi aceasta, care apasă pe întreaga politică Europei, și în particular pe destinele României: dela Viena până la Bosfor, Europa încă n'a găsit echilibrul său definitiv; între frontierele artificiale ale statelor și între marginile reale ale popoarelor și graiurilor, distanța e prea mare pentru a rămânea neschimbată. Cum și în beneficiul cui se vor opera schimbările? Ar fi teme-

rar a proroci; dar, e sigur că în transformările acestea rol considerabil e rezervat României și neamului românesc.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson
D. Titt (Oxon)

— Urmare —

Partidul poporal, în adresa sa de tron, prezentată parlamentului, în 9 Iulie, se exprimă astfel:

„Nu putem socoti alegerile de acum, ca expresia adevărată a voinții poporului, sau majoritatea de acum, ca reprezentant al aspirațiilor naționale. Preponderanța puterii a înăbușit expresia liberă a convingerii. Oficialii și amployații de toate rangurile au fost influențați în chip neiertat, prinși în mreje prin promisiuni de avantagii, parte intimidată. Jurisdicția Curiei, multămită formalizmului ei rigid, e insuficientă să asigure la alegeri expresia liberă și curată a voinței poporului. Intre astfel de împrejurări corupția și mituirea erau neînfrânate, și astfel reprezentanța națională nu exprimă dorința și convingerile, cari trăiesc în sufletul națiunii...“^{31b}.

Unul din primii vorbitori la discuțiune a fost contele Teodor Bathányi, cunoscutul politician independentist, care după o critică lungă a programului guvernamental, se întoarse la chestia corupției electorale.

„Reforma socială, zise el, e imposibilă fără introducerea sufragiului universal. Alegerile din urmă au dovedit, că sub ocrotirea dreptului de vot actual, chiar și constituția e primejduită. Acestea alegeri au creat o situație atât de critică cât ar fi să se ispitescă prevedința, dacă am mai dori să se facă alegeri sub egida acestui drept de vot. La acestea alegeri numai un singur sistem a fost folosit: banul.

Petru Ertsey: Voi a-ți căutat la candidați bogăți!

O voce în dreapta. — Ce au făcut președinții de alegere kossuthiști?

Contele Bathányi. — Dacă câțiva din ei au violat legea, noi suntem cei dintâi, cari condamnăm purtarea lor în chipul cel mai emfatic. (Aplauze la partidul justhist).

W. Sümegi. — Președintele de alegere din Zombor.

Zoltán Ugron. — Vorbește despre alegerea din Székelyhid!

Gheorghe Szmeccányi. — Mai bine vorbește de apucăturile mișelești din Privigye și Tapolcsány.

Președintele se roagă de tăcere.

Contele Bathányi. — Nici când nu s'a practizat la alegeri manipularea banilor așa de pe față, ca acum. Corteșii partidului muncii, purtau bani în coșuri deschise. (Ilaritate. Strigăte: „In butoaie“). Pe baza experienții mele personale, pot dovedi, că aparatul administrativ n'a arătat nici când, dela 1867 încoace, nici chiar la alegerile cele mai vestite, atât zel pentru candidații guvernamentali, ca la alegerile de acum. În legătură cu asta, s'a întâmplat un lucru nou: prefectii comitatelor, cari mai înainte cercau să influențeze campania electorală prin oficiul și oficialii lor subalterni, au bine voit să se scoboare de data asta la popor în persoană. (În dreapta: „Prefecții stau acum pe bază democratică“. Râsete). Au folosit mijloacele cele mai ilegale pentru intimidarea alegătorilor. Au folosit mijloacele celea mai moderne de comunicație, spre pildă telefonul (Râsete puternice în dreapta). Omul nu poate trece peste aceste abuzuri numai cu râset.

(Va urma)

Ce-i cu sufragiul universal? Sâmbătă a vorbit contele Iuliu Andrassy cel cu nume „mare“. A ținut un discurs lung, și senzațional întrunind simpatiile întregii opoziții și desmințindu-se mereu, când el, bărbatul de stat de calibru mare, care mai anii trecuți depunea stăruințe enorme pentru a dovedi necesitatea inexorabilă a limbei germane în armată, — azi inzistă pe lângă introducerea limbei și a spiritului maghiar în armată, cercând să susție utopia, că armonia perfectă a armatei numai limba ungurească o poate asigura. Da, Andrassy a vorbit, cum s'ar zice, frumos și de toate. Și chestiunea cea mai de seamă, care preocupă azi spiritele o evită intenționat. Ți se pare că toată tovarășia aceasta de luptă, care s'a coaliat în semnul sufragiului universal, încunjură această chestiune cu o vădită oroare. Chiar și partidul lui Justh privește nepăsător disconsiderarea problemei sufragiului universal, încât nu pare a fi prea departe timpul, când partidul lui Justh renunțând tacit la un punct cardinal al programului său, la reforma electorală pe baza votului universal, să ralieze cu nuanță moderată a partidului independentist de sub conducerea nominală a lui F. Kossuth și cea faptică a contelui cameleon Apponyi.

Totuș d-lor să miră, că nu primim de bani gata gesturile lor de o afectată sinceritate.

*

Tisza milogeste. În sfârșit am ajuns să vedem și pe Tisza milogind grație. Voia și dânsul să rostească discurs „epocal“ și nu ajungea la rând. Năzdrăvanii de opoziționali nici decât nu-i îngăduiau răgaz să zdrobească argumentația celebrului savant politic Apponyi. Și-i era lui Tisza necaz. Cercă întâi cu amenințări roșite la Arpad prin graiul fratelui său Coloman, să slăbească obstrucția ireductibilă a opoziției, mai apoi văzând că sforțările sunt zadarnice, ambițios de a se dovedi de celebritatea indispensabilă a parlamentului ungar, își călcă pe inimă și trimise solie la comisia aranjatoare a obstrucției în persoana contelui Ștefan Vojnics să i-se acorde câteva clipe de a-și rosti discursul.

Și minune mare, opoziția într'un acces de marimie a dat adoratului său contrar de principii — cuvântul. Tisza a vorbit.

*

In frunzar cu Justh... Cetim în „Világ“:

Fostul deputat dietal Milan Hodja, în nrul de mâne al ziarului „Slovenski Dennik“ scrie un articol mai lung, tratând intensiv articolul din „Vaterland“ și imputarea, că naționalitățile nu iau parte în campania pentru sufragiul universal.

În articolul său Hodja remarcă, că partidul național păstrează o atitudine loială față de Justh, chiar și după politica coaliției. Dovadă, că deputatul român Cicio-Pop în Arad, iar slovacul Juriga în Budapesta, fiecare își exprimase față de Justh respectul deplin. Ce privește chestiunea însă, partidul național nu s'a putut convinge pe deplin despre faptul, că partidul lui Justh în întregimea sa abia în vre-o doi ani, să-și fi schimbat vederile așa de radical, încât reacționarii, slovaco- și românofobii din 1909, în 1911 să se fi metamorfoșat în radicali și sinceri democrați. Și dacă partidul Justh ar da dovadă cât de puțină despre această transformare democratică, poate și partidul național i-ar putea anticipa nițică încredere. De aceea să nici nu pomenim, că vrea oare Justh divizarea cercurilor electorale și azi așa, ca cercurile naționalităților să fie de cinciori atâta, cât cele ungurești. Acea nici dubita nu se poate, că partidul național, care a îndurat atâtea persecuțiuni în vremea coaliției, nu ar vrea să lupte pentru votul universal. Una e cert însă. Nu dorim să participăm în campania, în care luptă Apponyi, contele Mihail și Iosif Károlyi, Francisc Kossuth și partidul clerical și în care contele Iuliu Andrassy e steagru de paradă. Nu suntem naivi

*) „Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich“. Leipzig 1906.

*) „Gedanken und Erinnerungen von Otto Fürst von Bismarck“, 5 vol. Stuttgart 1898. Cap. 29: „Der Dreibund“. I. II. p. 252).

^{31b} În acest capitol am tradus din cuvânt în cuvânt mai mult din Pester Lloyd, decât raportul oficial maghiar astfel, că cetitorul poate să se convingă dacă astfel de lucruri au fost aievea în parlamentul ungar.

să sprijinim asemenea formațiuni, cari la caz de reușită în aceeași măsură vor ataca bazele existenței noastre etnice și cetățenești, ca în anii 1906—10 când asemănător unei invazii de Tătari, încercau să le distrugă. Trebuie să ne îndoim de rezultatul unei lupte pentru dreptul electoral, în care „batalioane negre“ defilează în frunte pentru libertate. Scape-se Justiției și social-democrației de balastul coaliționist, și atunci o să ajungă cu noi la înțelegere. Dar noi nu putem intra la Justh în frunzar, până ce acesta face dragoste acolo cu Apponyi.

Reformele militare și Austria. Cercurile politice din Austria urmăresc cu cel mai viu interes desbaterea — dacă se poate numi astfel — reformelor militare din parlamentul austriac. Austriacii, cari mai țin cât de cât la unitatea armatei, se înspăimântă de inarticularea novelor proiecte, căci văd într'ânsele un atentat la această unitate, care mai târziu poate avea urmări foarte detestabile.

În Ungaria se face obstrucție tehnică împotriva lor și opoziția caută zi pe zi nouă mijloace, cu cari să împiedece legiferarea lor. Cauza cunoscută de toți este, că în actualele proiecte văd prea puține revendicări naționale.

De altfel în Austria sunt în clar cu aceea, că nu numai opoziția, ci și partidul guvernamental nu este mulțumit cu reformele și dacă guvernamentalii totuși sunt pentru, este a se explica din împrejurarea, că toți văd în ele un început pentru eluțarea definitivă a independenței și pe teren militar. În urma acestora în Austria începe a cuceri tot mai mult ideea, ca parlamentul austriac să împiedece deasemenea votarea lor, ca astfel să nici nu devină lege peste tot.

Vorbirea lui Tisza

Ședința Camerei.

— 24 Iulie.

Preținșii bărbați de stat ai patriei noastre au rostit cuvântul lor în parlament, ca să lumineze națiunea în situația critică, în care ne sbatem. După vorbirea conțelului Andrássy, mamelucii au voit să audă și cuvântul lui Tisza, pe care mai ales l-a invinovatit Andrássy. Guvernamentalii l-au chemat telegrafice din Pöstyén să vină în parlament spre scopul acesta.

Și atotputernicul conte a grăbit să facă îndestul cererei admiratorilor săi, a abzis de liniștea și comoditatea vilegiaturii pe o zi, ca să câștige din nou laude ieftine. Galerilei Camerei au fost fixite, o mulțime de cunoscuți ai conțelului, între cari numeroase dame, mai ales din Bihor, au venit să-l asculte.

Obstrucția tehnică era să se continue și în ședința de azi, la intervenirea bar. Vojnich însă opoziția a lăsat și azi din focul luptei, ca și Sâmbătă lui Andrássy. Pe la 1 oră, după ce a fost și trei votări nominale a luat cuvântul conțelul Tisza.

De la început declară, că în cuvântarea sa se va ocupa strict numai cu proiectele militare de la ordinea zilei și nu intră în discuție asupra obstrucției, căreia îi consacră numai vr'o câteva cuvinte. Nădărduește, că opoziția va recunoaște în curând, că s'a apucat de un lucru, care poate aduce mari stricăciuni patriei și prin urmare va abzie în curând de această armă. Crede, că opoziția se va opri din povârnișul, pe care a apucat, când patriotismul curat al fiecăruia va vedea prăpastia mare, în care pot să răpească țara.

Trece apoi la proiectele militare. Spune, că alegerile din urmă s'au exprimat contra obstrucției, căci partidul lui Justh a ieșit decimat, iar kossuthiștii și-au câștigat mandatele numai de aceea, pentru că s'au declarat contra obstrucției. Tot așa națiunea s'a declarat și pentru ridicarea contingentului de recruți.

E drept, că în cursul alegerilor nu s'a vorbit mult de aceasta, dar s'a știut că sprijinirea guvernului înseamnă și ridicarea contingentului. Numai aceea nu s'a știut doar, că pe ce bază El, conțelul Tisza, se ține strict de programul comisiei de nouă, mai mult decât în acest program nu cere pe teren militar. Și națiunea dând majoritate guvernului, s'a învoit și la ridicarea contingentului fără concesiuni.

Aduce apoi argumente pentru ridicarea contingentului în urma poziției de mare putere a Monarhiei noastre. Susține că Monarhia trebuie să-și păstreze această poziție cu atât mai mult, că ea este punctul de gravitațiune al țărilor din Balcani, cari de aceea nu se aliază la Monarhia noastră, pentru că nu e cred destul de puternică. Monarhia trebuie să inspire acestora această încredere prin armata ei, care trebuie să stea la un nivel corăspunzător. Istoria patriei încă pledează pentru mărirea armatei, căci independența patriei numai prin lupte neîntrerupte a fost susținută. Pe lângă dezvoltarea extensivă a armatei însă trebuie să se pună un pond deosebit și pe cultivarea ei intenzivă.

Anglia și chestia marocană

— Discursul ministrului Lloyd George —

„Conservația“ dintre Franța și Germania despre situațiunea în Maroc va lua alt mers decât cel de până aci, când Germania, după ce cu un gest brusc a trimis un vapor la *Agadir*, a cercat a stoarce dela Francezi fel și fel de „îndulciri“ pentru a li se da pace în Maroc și a se îndepărta de pe coasta africană unde s'a repezit nechemată de nimeni. Anglia, care în măsură mai mare e interesată aci decât imperiul german, și-a manifestat punctul de vedere prin graiul ministrului său de finanțe; d. *Lloyd-George* deși n'a vorbit oficios și înaintea unui for public, a dat expresiune netă vederilor sale ca bărbat de stat și șef al radicalismului englez, și ale colegilor săi din ministeriu, cu cari în aceeași zi a avut un consiliu. La un banchet aranjat în London pentru primar, lord-mayor, trezorierul Britaniei-mari a spus devisa, că *patria sa nu poate accepta principii „păcii cu orice preț“*. Reproducem partea aceasta din discursul care va rămâne memorabil.

„Este nu numai interesul țării noastre, ci al lumii întregi, ca Britania-mare între toate împrejurările să-și păstreze *locul și prestigiul său între puterile mari ale continentelor*. Influența Britaniei-mari a făcut nu odată în trecut și va putea face și în viitor servicii mari libertății omenești. Nu odată în trecut a scos din pericol fatal și a scăpat chiar de peire națiuni continentale care câteodată cearcă a uita acest serviciu.

Aș jertfi mult pentru a menține pacea; înțeleg, că nimic nu poate justifica tulburarea bunăînțelegerii internaționale, decât numai probleme de cea mai gravă însemnătate națională.

Dacă ni s'ar octroa o situațiune, în care pacea ar putea fi menținută numai cu abandonarea poziției importante și binefăcătoare care și-a cucerit-o Anglia prin secole de eroism și de muncă, și cu aceea, că am permite ca Anglia undeva, unde interesele sale sunt atinse vital să fie tractată așa ca și când n'ar însemna nimic în sfațul neamurilor, atunci, — zic ca să mă audă toți — atunci *pacea cu asemenea preț ar fi o umilire insuportabilă* pentru o țară mare ca țara noastră.

A susținea onoarea națiunii nu este chestie de partid; siguranța extinsului nostru comerț național nu este chestie de partid. Pacea lumii e atunci mai bine asigurată, când toate neamurile își dau bine seama care trebuia să fie condițiunile păcii. Și având convingerea că popoarele încep

a se înțelege mai bine unul pe altul, a-și prețui reciproc mai bine tendințele, și a fi gata a-și discuta diferendele liniștit și fără patimă, pot crede cu siguranță că acest an și anul următor *nu se va întâmpla nimic* ce ar împiedeca pe tresorierul englez a răspunde dela acest loc la toastul d-voastră, domnule lord-major, pentru prosperarea perpetuă a finanțelor Britaniei mari“.

Pe noi, neinteresăți, ce ne impresionează când cetim aceste declarații este încrederea extraordinară ce inspiră celor conști convingerea despre demnitatea și despre forța reală a neamului lor. Numai un politician genial și englez își poate permite a se adresa astfel către lumea întreagă. Din gura lui *Lloyd-George* e natural tonul acesta.

Impresia discursului e uimitoare. Francezii se simțesc foarte obligați, prin mărturisirea aceasta care înseamnă reduplicarea energiei lor. Prietenii lor se bucură alături de ei.

Spaniolii amintiți vor învăța minte doară acum. Iar Germanii, Germanii care începuseră a se simți stăpâni pe cele mai înfloritoare colonii franceze pe coasta apuseană, sunt formal în perplexitate ca omul prins cu mâța în sac; ei fac pe Chinezul, care nu înțelege de ce e vorba, și string din umeri când lumea arată cu degetul spre ei, în loc de a gândi la alte state, spre exemplu la afacerile din Persia, la care va fi făcut aluzie discursul. Într'adevăr, ziarele berlineze voesc să sugereze că declarațiile din London privesc mai mult Persia decât Germania.

Anglia a fost datoare prestigiului său a-și spune cuvântul. Ea era de două ori interesată aci. Când Francezii au cedat Egiptul în posesiunea Angliei, aceasta i-a asigurat că la rândul său le lasă mână liberă în Maroc. Dar, neîntrebată, s'a amestecat Germania. Anglia a fost gata a dovedi că-și ține promisiunea, de a interveni în Maroc pentru Francezi, și și-a ținut gata flota în timp ce Franța mobiliza. Prudența diplomaților a evitat rezbetul și a dus la conferința dela Algeciras. În acest an, complicații noi. Germania iarăș apare și cere recompense. Anglia și acum e credincioasă. Dacă n'ar duce la sfârșit bun pertractările între Paris și Berlin, și ar avea să urmeze o catastrofă, partea primă a rezbelului s'ar sfârși cu nimicirea frumoasei flote germane și cu ruina porturilor în care a cheltuit miliarde Germania. Că ce va fi pe uscat, nime nu poate spune. Anglia însă e și direct interesată a împiedeca pe Germania să pună picior pe coasta africană. Discursul lui *Lloyd George* spune și aceea că Britania-mare e gata a înfrânge și singură pe cel ce ar încerca o violare a prestigiului său de stăpână a mărilor.

N.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentică.

Arad, Andrássy-tér Nr. 22.

Etagul I. în fața pal. administrativ (comit.)

Even
carea făcu
discută cu
nova, sena
tantinopol
din cei mă
rientale —
nătate.

Discu
din cele m
beră; e vo
titularul, c
zent se afl
înnapoi —
siunea con
tărit dintr'
Ayres este
ce-i este d
decorul ne
milionar c
ce-l are d

E înc
la Vaterbo
de mână-n
torii numă
socială ce
sul Crocol
stora — e
broni un
activitate
ani întregi,
tătorului N
trunde în t
morrei —
în fine să
zile de căm
conștiincio
tând în cel
camorriștil
vie — s'ar
tredă de vi
soane ce p
fibilitate.

Mulțu
a putut fi c
toți — aște
dela Vaterb
așa curând,
torilor.

Veneț
paradoxal c
pați. Și cu
neția era fă
ca Venețien
tal — să u
Aceasta din
și care trece
întrerupând
suri ca orăș
apa în ciste
în câteva zi
Venețienii v
Milano

Tot

Mult r
dente din a
dar fără înd
urma multel
de apă.

În ade
apa dela Ti

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Politice: mișcare în diplomația italiană. — Procesul Cammora, o depoziție de 8 zile la șir. — Veneția... fără apă

Evenimentul politic cel mai comentat e mișcarea făcută zilele acestea în diplomație. Așa se discută cu aprindere numirea prefectului de Genova, senatorul Garroni, ca ambasador la Constantinopol — în locul baronului Mayor — unul din cei mai competenți diplomați în chestiile orientale — care se retrage din motive de sănătate.

Discuția însă, se mai învârtăște asupra unei din cele mai importante legațiuni ce rămâne liberă; e vorba de aceea din Buenos Ayres, căci titularul, contele Macchi di Cellere, care în prezent se află la Roma — nu dorește să se întoarcă înapoi — iarăș din motive de sănătate. Succesiunea contelui Macchi e mult mai greu de hotărât dintr'un motiv... economic. Viața la Buenos Ayres este extraordinar de scumpă și cu apanajul ce-i este destinat ministrului, nu se poate trăi cu decorul necesar. De aceea se caută un ministru milionar care să nu se bazeze numai pe apanajul ce-l are dela guvernul său.

E indeobște cunoscut procesul ce se judecă la Vaterbo — procesul cammoriștilor — un fel de mână-neagră a Italiei acest proces unde martorii numără cu sutele — acest caz de patologie socială ce s'a convenit încă a se numi și procesul Cnocolo. Unul din acuzatorii principali ai acestora — e căpitanul de carabinieri — Carlo Fabroni un om de un curaj fără seamăn și de o activitate prodigioasă. Inteligent, activ, studiind ani întregi, zi și noapte în „bassifondi“ — ile incântătorului Neapole, nu-i trebui multă vreme a pătrunde în tainele acestui țesut misterios al cammoriei — și luptând cu mari obstacole — reuși în fine să descopere întreaga organizație. De opt zile de când acest brav militar cu liniștea unui conștiincios acuzator — își face depoziția sa, arătând în cele mai mici amănunte mișcările tuturor cammoriștilor — și orice amănunt țae ca în carne vie — s'ar putea zice mai cu drept cuvânt, putredă de vițiu — căci mulți din acuzăți sunt persoane ce prin poziția lor, eliminău orice suspensibilitate.

Mulțumită acestui căpitan Fabroni, Neapolul a putut fi curățat de aceasta urată organizație și toți — așteaptă cu nerăbdare, verdictul juraților dela Vaterbo — care desigur nu va putea fi dat așa curând, procesul fiind abia la ascultarea marturilor.

Veneția... fără apă — ar părea tot atât de paradoxal ca și când s'ar zice România fără Carpați. Și cu toate acestea, săptămâna trecută, Veneția era fără apă... potabilă — și puțin a lpsit ca Venețienii să nu fie supuși la chinul lui Tantal — să umbie prin apă și să moară de sete. Aceasta din cauză că tubul ce aduce apa potabilă și care trece pe sub laguna Veneției — s'a rupt, intrerupând astfel alimentarea. S'a luat imediat măsuri ca orașenii să nu sufere lipsa, aducându-se apa în cisterne de prin localități învecinate — și în câteva zile se zice că — în mod provizoriu, Venețienii vor avea din nou apă.

Milano, — Iulie 1911.

Anty.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN IAȘI

Tot inundațiile. — Două statui.

Iași, 7 Iulie 1911.

Mult rău a pricinuit țării ploile prea abundente din ast timp, mari pagube ne-au adus, dar fără îndoială, Iașul a suferit mai mult de pe urma multelor ploi, și a suferit tocmai de lipsă... de apă.

În adevăr de 6 zile orașul este lipsit de apa dela Timișești, pe care cu mari sacrificii de

abia o văzusem înveselind vechea capitală a Moldovei.

Se știe că conducta de aducere a apei dela poalele munților Neamțului, dela Timișești, în drumul ei spre Iași, trebuie să treacă râul Siret. În primul plan al lucrărilor era prevăzut că conducta va trece pe sub albia Siretului. Dar în cursul lucrării, pentru a se face ceva economie de bani și mai ales de timp — Evreii fiind nerăbdători a avea cu o zi mai curând apa cea dorită — s'o crezut mai nimerit a se modifica planul în sensul de a se trece conducta peste Siret pe un pod anume construit pentru aceasta.

Însă acum cu prilejul inundațiilor s'a văzut că această inovație a fost fatală, — pentru că — după ploile știute, apele venind extrem de mari și furioase, au rupt podul, iar conducta s'a disfacut așa că apa se scurgea în râu.

Cu mari străduinți după 6 zile de muncă s'a putut reface podul și lipi țevile, lucrare care s'a terminat astă noapte, și ne-a venit veste că apa a început a curge spre Iași, așa că mâne Sâmbătă sau cel mai târziu Duminecă la amiază va sosi în oraș — până când leșenilor le pare un veac.

Se poate ușor închipui cât de scumpă a fost apa la noi în ultimele zile, când cea mai mare parte din vechile cișmele — cari nici înainte nu erau de ajuns — au fost distruse, iar cei ce făceau meseria de apar alergase la alte ocupațiuni.

*

S'a hotărât că după manevrele regale din toamna ce vine, cătră sfârșitul lui Septembrie, cu prilejul jubileului de 50 ani al Universității din Iași, la care va asista și M. S. Regele, să se facă inaugurarea a două statui. Una va fi alui Voda-Cuza, domnitorul principatelor, în piața Unirii, unde s'au și început lucrările de așezare și se crede că în cursul unei lunie va fi așezată. Cea de a doua este a marelui bărbat de stat M. Cogălniceanu, despre care „Românul“ a vorbit așa de bine cu ocazia împlinirii celor 20 ani dela moartea sa. Statuia lui Cogălniceanu este cu totul gata, fiind așezată în fața universității și nu așteaptă decât gestul, care-i va ridica pânza ce o acopere, pentru a reda pe bunul patriot vederei și admirațiunei tuturor.

V. T.

Litere — Arte — Științe

O VINO...

Au înflorit toți trandafirii
Și straturile-'s numai flori.
Miresme dulci aduc zefirii
Pătruși de-ai dragostei fiori.

Vioalele catifelate
Surid din margini de cărări
Și garofițe-nbujoarate
Trimit parfumul lor spre zări.

Prin ramuri cântă filomele
Și ciocărlii din vârf de tei.
Se-ntrec în sboruri rândunele
Și se răsfăță fluterei.

Potop de raze argintate
Coboară preste munte și văi.
O vino!... de-mi sfințește toate
Cu farmecul din ochii tăi.

Aurelia Pop.

Călători englezi despre Români

de M. Beza

Thomas Thornton, care a stat timp de paisprezece ani la ambasada engleză din Constantinopol, tipărește la 1809 lucrarea: *The Present state of Turkey*. Volumul II, începând cu capitoul IX, e consacrat Moldovei și Valahiei. Autorul a fost în Țările Românești, și după ce vorbește despre așezarea lor geografică, climă, sol, începe a ne da și impresiile sale:

„Am străbătut amândouă Principatele în orice direcție, și păstrez cu o vie plăcere impresiile lăsate de marile lor priveliști romantice; torențele ce curg sub prăpăstii și șerpuesc printre văi, încântătoarea mireasmă a florilor de teiu și ierburile călitate de turmele ce pasc, singuratica colibă a păstorului pe sprânceana muntelui, muntele însuși ridicându-se cu mult deasupra norilor, acoperit pe toată suprafața lui — afară de regiunile înzăpezite, cu un așternut adânc de pământ vegetabil, și împodobit pretutindeni cu înalți și falnici arbori sau cu o verdeață bogată și veselă: — tot acest amestec de frumusețe, care mi-a mulțumit odată privirea, încă și azi mă interesează în tabloul rămas în memoria mea.

Lăcustele, blăstemul la care sânt expuse mai mult țările, unde natura a fost mai darnică, une-ori bântue și pustiesc această încântătoare regiune. Ele trec chiar peste înaltele coame ale munților Carpați și se lasă asupra Transilvaniei, unde un guvern prevăzător și-a scos regimentele, ca să le împrăștie și să le distrugă prin bubuitul tunului și fumul ierbii de pușcă.

Dacii erau cei mai războinici dintre oameni. Locuitorii de azi, în locul asprelor virtuți ce deosebeau pe strămoșii lor barbari, în locul bărbăției demne ce constituia caracterul Roman, păstrează numai o încăpăținare în a refuza ceea ce știu că li-se va răpi, o îndărătnicie în a menține ceea ce nu cutează să apere: ei par a socoti o nebulie de a se supune până ce n'au fost bătuți, deși că nici măcar visează a face rezistență...

Exteriorul lor aspru contrastează în chip izbitor cu neputința lor reală; căci sunt umiliți prin robie până într'u a se crede slabi. Pușinii Turci ce călătoresc prin țara lor, Grecii cari mai mult o jăfuesc decât o guvernează, Germanii și Rușii, cari în general o ocupă la cea dintâi deshidere a campaniei, toți întrebuințează aceleași mijloace de constrângere. Un caporal austriac împarte palme, înainte de a binevoi să explice în ce fel trebuie să fie ascultat.

Urmarea necesară a unui asemenea mod de procedare este, că în aceste țări călătorul poate rar să-și procure o înlesnire sau confort peste cele comun necesare, și pe acestea trebuie să le considere adesea ca un lux.

Fiecare fuge la apropierea călătorului, când e însoțit de oamenii prințului și dacă nu rămâne vre-unul ca să fie bătut, cu greu se poate obține ceva. De Tott spune, că bătaia e necesară și într'adevăr pușini oameni cu autoritate au recurs la alt mijloc. Eu totuș am riscat o încercare. Am călătorit împreună cu un Francez din Constantinopol la Viena. Părăsind Bucureștii, Prințul a insistat să luăm o escortă de trei soldați din corpul său de gardă, și sosirea noastră în sate, răspânda pe astăzi obișnuita alarmă și deștepta obișnuita neîncredere, dar nimic nu era mai lesne, decât a restabili încrederea: câțiva gologani dați la copii, ori în lipsa lor, țăranului, cu p.unca de a ne cumpăra o cantitate din cel mai bun vin, și un mic dar la întoarcere, spre a se convinge sătenii, că nu voiam a-i stoarce cu nimic — ne-a adus abundență. Niciodată n'am încercat un serviciu mai repede, și deși cheltuiala era cu totul neînsemnată spre a fi băgată în seamă, niciodată n'am părăsit o casă, fără să nu fim petrecuți de întreaga familie și uneori de toți bărbații din sat, cari de bunăvoie sprijiniau căruța noastră prin locurile mai gloduroase ori nămolite.

Astea cu privire la natură și țărani, iar când trece la orașe:

„Atât Bucureștii cât și Iașii seamănă mai mult a largi târguri, decât a scaune de guvernământ. Bisericele și mănăstirile sunt arătarea cea mai caracteristică; și palatele boierilor, înconjurate de curți spațioase și grădini, formează un contrast dureros cu locuința ce arată cea mai mare mizerie.

În multe din străzile principale vezi prăvălii, dar cele mai numeroase și mai cercetate sunt

cărciumile și chelarele, unde poporul de rând e familiarizat cu practica oricărui fel de desfrâu, și cu băutura neorânduită de vin și spirtoase.

Și revenind la țărani autorul adaugă: „Devin indolenți, fiindcă nu-și pot îmbunătăți condițiile lor prin muncă; și devin trădători, fiindcă trădarea e întrebuintată mereu față de dâșii pentru a descoperi și a le stoarce și măruntelile lor economii”.

Cât privește situația politică și viitorul Principatelor *Thomas Thoruton* spune următoarele: „Dacă vor fi restituite Porții, ele trebuie să-și caute iar apărarea la influența străină, din pricina slăbiciunii guvernului turcesc. Sub dominația Austriei, vor opune o barieră neîntrecută la înaintarea Rusiei. Dacă rămân anexate la împărăția rusă, Dunărea va curge zădarnic între Turci și vechii lor vrăjmași”.

În același sens vom vedea că vorbesc și alți călători englezi din acest timp: nu pun nici o nădejde în poporul însuși, nici nu bănuiesc puterea de viață ce zace ascunsă între mulțimile asuprite.

Ventrilocismul

(De **)

Am avut fericirea să vorbesc odată cu *Seton Watson*, cu scoțianul cunoscut la noi sub pseudonimul său ajuns celebru: *Scotus viator*. După cum știți, acest *Scotus viator*, atât de odios în ochii cetățenilor noștri unguri, duce o luptă ideală în serviciul cauzei noastre drepte. Apare volum după volum scris de peana lui, volume documentate, în cari se descriu în toată golătața lor perzecuțiunile la cari suntem expuși, noi, cetățenii acestei țări polietnice.

L-am întâlnit în Sibiu și cunoștința cu dânsul am să o mulțumesc poetului nostru Goga. O după prânz și o seară mi-a fost dat să ascult discuțiile purtate.

Ungurii și-l închipuiesc o namilă de om, care taie și spânzură, ca un canibal, nobilele lor instituții și tot ce este unguresc. Pe lângă acestea fac aluzii malițioase la munții de bănet, cari îi primește drept recompensă pentru tradarea adevăratelor sale sentimente, cari îi dictează altceva, decât ceea ce scrie.

Nimic din toate astea. Un om foarte așezat și paucinic. În locul ochilor rotitori, pățimași, nește ochi blânzi, liniștiți, cari te privesc țință, obiectiv vrând să te disece. Originea celtică vădită, din colorarea părului și formațiunea capului. În vorba lui nici urmă de patimă, de poftă de exterminare. Cuvintele sunt rostite încet, cu cumpăt, poate chiar prea încet și prea cu cumpăt pentru firea noastră mai impulsivă. Tocmai contrarul dela „conul Mitică” sau alți mahalagii din București, cari torăie de stai să iai câmpii când se pornesc. Vorbele lui *Seton Watson* parcă umblă cu vicinalul, în comparație cu taravura „cetățeanului” amintit.

La început te atinge neplăcut mersul vorbei lui *Scotus viator*. Crezi, că e dintr'alte lumi, de pe alt rotogol al altui pământ.

Mai trebuie să amintesc, că nici poveste nu poate fi de banii de cari se tânguie compatrioții noștri, că i-ar primi acest om întreg? El, care are castelele lui în Scoția, el, care ar putea să ducă o viață tihnită, fără de nici un sbucium sufletesc, — el, să fie avizat sau să primească câțiva creițărași din modestele noastre punji naționale?! E absurd! Numai o minte infierbântată poate crede o neverosimilitate atât de gogonată.

Ceace m'a isbit în întreagă conversația purtată, a fost nespuse de marea lui sinceritate în discuții. Am urmărit discuțiile cu interes și am făcut constatarea, că *Seton Watson* a obiecționat de cel puțin douăzeci de ori în după-prânza și seara aceea: „Asta nu o știu exact. Trebuie să mă mai gândesc asupra problemei”.

Erau niște paranteze, cu cari te făcea atent, de câteori discuțai cu el, că ține cu sfîntenie să-ți comunice numai și numai despre ce este perfect convins.

Era vorba despre o statistică sau despre un fapt istoric sau un eveniment cultural despre care n'avusesse până atunci informații exacte: și-o spunea pe față, cu liniștea cea mai mare sufletească: — „Nu, despre asta n'am informații sigure. Dubitez încă. Nu știu încă ce să zic, fiindcă nu mi-am format încă părerea”.

Nu vă pare straniu lucrul acesta?

Și să fi privit și în ochii ăia cinstiți de celt, cari îți spuneau, de câte ori atingeai o coardă mai sentimentală și căutai să aprinzi flacăra și în ei: „Hei, dragul meu, e bine, e frumos, ai dreptate. Ian' să vedem cu mîntea rece, ce e de făcut!”

Seton Watson îți impunea în momentele acestea și mai mult, decât în scrierile lui. Pen-truce? Pentrucă vedeai maturitatea gândirii. Simțiai instinctiv că ideile, cari ți le comunică, sunt frământate. Aveai simțământul că nu este pleavă în vînt ceea ce spune.

E așa de ușor să bați câmpii, în ziua de azi, cu câteva fraze bizare. Aveți bunătatea și luați parte la discuții, și vă veți convinge cât de ușor se pot tracta întrebările cele mai grele, între păhare.

Auziți des acest semnal al unei conștiințe adevărate: „Asta încă nu o știu. Încă nu sunt orientat pe deplin. Trebuie să mai meditez!” Nu e încetățenit mai mult la noi, ca o pecingine, *ventrilocismul*?

Prinzi de aici o frază, de coala altă frază. Le îmbini cu șiretenie. Mai adaogi dela tine o idee, irelevant, dacă e în consonanță cu ceea ce se discută: e vorba să ai cu orice preț o idee și dai și dai, până 'n pânzele albe. N'ai decât să ai o oareși care îndemnare de acrobat într'ale exercițiilor de gândire și te sparii și tu de „roțile gigantice”, cari le descrii. Parcă ai fi maestrul acrobaților!

Arunci câte un nume, cu eleganța retorului probat, scipești din ochi elocvent, întovărășești vorbele cu gesturi potrivite și ajungi la rezultatul, că ai aparența unui gânditor.

Să zici: „Asta nu o știu”, îți este rușine, ba chiar ocolești cu cerbicie, chiar și umbra acestei bănueli. Tu trebuie să știi toate, căci altfel nu ești om.

Rușine să nu știi ceva? E vorba ce nu știi. Aici zace bubă. Frica continuă, că nu știi ceva cardinal, ceva principal, te persecută și nesiguranta aceasta dă naștere la ventrilocism. De dragul aparenței susții lucruri imposibile, cu o cerbicie vrednică de admirat.

Dacă n'ai tăria autocritice, te înămolești în ventrilocismul acesta și nu mai este scăpare pentru tine. Pierzi cu timpul gravitatea chestiunilor, cari le discuți, ajungi pe panta ieftină și seducătoare a vorbelor de spirit ușoare. Vorbe de spirit de dragul spiritului!

Spirit? De sigur — avem lipsă și de spirit, dar când vezi că predomină, că vrea să conducă cu orice preț, te sature și de spirit. Ajungi la un punct de saturație, de unde nu mai poți să aperiți nici o fineță, fiindcă și-s'au tocit simțurile.

Ești vrednic de disprețuit, dacă n'ai tăria să te smulgi din brațele „spiritului cu orice preț”. Ajungi cuprins de boala de care au fost torturați cei mai mulți scriitori romantici, boala „ironiei” disolvante, care nu mai cunoaște granițe, care smulge și nimicește ce-i vine în cale, chiar și pe stăpânul, din gura căruia au ieșit cuvintele de ironie.

Să ne păzească Dumnezeu de astfel de fenomene.

Noi avem lipsă de oameni. Noi avem lipsă de caractere. Nu lipsa totală de spiritul de conversație ușoară — ar fi non senz să pretinzi extirparea lui! — dar o prevalență a seriozității de gândire. Să fim conștii de greutatea vorbelor noastre.

„Măreață-i a cuvântului putere” zice poetul.

Dacă e „măreață”, să nu pângărim cuvintele, luându-le în deșert. Mai cu seamă noi nu, Noi nu ne putem permite luxul acesta. Suntem un neam, care e chemat să lupte din greu pentru existența sa. De dragul unei comparații bizare să nu ne dăm de mal principiile serioase, de cari trebuie să fim conduși. Să nu prindă teren în mijlocul nostru ventrilocismul, căci am fi dați pierzării.

Să ne știm entuziasmați de punctul de vedere al lui *Seton Watson*, care întreabă, se răsângădește și dă răspuns sigur numai după ce a cumpenit pe îndelete ce are să spună. Când scriem sau vorbim ceva să avem înaintea noastră prototipul unui astfel de om, care ne di-seacă și ne întreabă mereu: „Ai adâncit problema? Nu vorbești numai ca să vorbești? Ești convins despre ceea ce spui?”

Nu cred să ne strice o astfel de auto-cri-

tică. Întreg poporul german, de exemplu, s'a ridicat la rangul invidiat de astăzi, în urma acestei întrebări conștiențioase, repetite veacuri de-arândul.

Că vor exista și ventriloci — e sigur, e și firesc — dar e vorba căți și câtă putere eser-ciază asupra semenilor lor.

Să luăm ca exemplu pe *Seton Watson*. Să ne întrebăm mereu: „Sunt orientat pe deplin?”.

Anunț școlar

Școala diecezană civilă de fete din Arad

Se aduce la cunoștința Onoratului Public, că înscrierile la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1911/12 se vor face în zilele de 19—24 August (1—6 Septembrie) — afară de duminica din 21 Aug. (3 Sept.) a. c., — în localitatea școlii (Strada Deák Ferencz Nr. 27).

Părinții vor proceda însă corect, dacă în scris își vor anunța fetele spre primire încă de mai înainte, îndată după publicarea acestui anunț, adresându-se în această afacere referentului dela Consistorul rom. ort. din Arad, dlui dr. Gheorghe Ciuhandu, dela care se vor putea cere și eventualele informațiuni, de cari ar mai avea trebuință cei interesați.

Taxa pentru internat, în vederea scumpetei mari, pe întreg anul școlar este de 500 cor., în care sumă se cuprinde și didactrul școlar. Taxele de întreținere este a se plăti anticipativ în 4 rate egale de câte 122 cor. și anume: la 1 Sept., 1 Nov., 1 Febr. și 1 April al anului școlar, la **Administrația casei Consistorului, în poșta ori cu poșta**.

Pentru aceasta taxă elevele vor primi: 1. **Instrucțiunea rececută pentru clasele I—IV civile**, educațiune religioasă-morală, deprindere în conversația română, maghiară și germană, apoi instrucție în **economia de casă**, deprindere în **pregătirea bucatelor, croit și cusut**.

2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: **dejun** (cafea cu lapte), **prânz** (2 piese, iar Duminica și în sărbători 3—4 piese), **ujină** (cafea cu lapte) și **cină** (două piese).

4. Spălat, luminat, încălzit și t t la două săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere elevele interne mai au a solvi **10 cor. pentru medicină** (pe întregul an), pentru care taxă elevele interne vor primi la caz de lipsă îngrijirea medicală și medicamente. Taxă de mobilier nu se mai încasează.

Pentru instrucția de pian se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti odată pentru totdeauna la prima înscriere 6 cor. ca **taxă de înscriere**.

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească 1 cor., taxă anuală, pentru **biblioteca școlară**.

Taxele: pentru medicină, de înscriere și pentru sporirea bibliotecii se vor plăti la mâna directoarei școlii deodată cu înscrierea. Tot la directoara școlii va trebui plătită lunar și anticipativ taxa de pian.

Elevele externe vor plăti didactru 60 cor. la an, care asemenea se va solvi anticipativ, în 4 rate egale de câte 15 cor. și anume: rata I la înscrierea din Septembrie, rata II la 1 Nov., rata III la 1 Februarie și rata IV la 1 Aprilie al anului școlar, deasemenea la mâna **directoarei școlii**.

Elevele externe, cari se înscriu mai târziu, au să plătească **întreg didactrul**, iar elevele primite în internat mai târziu, vor avea să plătească didactru numai pe timpul întârzierii.

Elevele interne, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarea mai lungă ori mai scurtă, vor avea să plătească **întreaga** taxa de întreținere, dar numai în cazul când eleva respectivă, pe lângă toate că va fi absentat, ar putea fi admisă după lege la examen public ori privat.

Elevele cari intra mai târziu în internat, vor avea să plătească întreagă taxa care caae pe **cuvântul** în care vor fi primite în internat.

Acele eleve, cari după absolvirea școlii doresc să se mai perfecționeze în economia de casă, croit, cusut, muzică, pictură ș. a. vor fi primite ca eleve benevole cu toate taxele elevilor interne.

In clasa I civilă se primesc eleve cari dovedesc că au absolvat cu succes 4 clase elementare ori, în lipsă de certificat școlar, vor presta examenul de primire.

In celălalte clase se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clase merg toare la școală de categoria școlii civile.

Absolventele clasei a VI-a elementare se primesc, pe baza unui examen de primire, în clasa corespunzătoare etății lor și rezultatul dovedit la examenul de primire.

Elevele, cari se matriculează pentru primadată la școală, afară de atestatul școlar din clasa precedentă au să mai producă: extras de botez și certificat de revaccinare.

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1. saltea (mădrat), 1 covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 plapomă cu 2 cearsăfuri de desupt (lepedee) și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergare, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacâmuri: cuțit, furculiță, lingură mare și linguriță, 2 pahare (1 pentru beut, iar altul pentru dinți), 1 lavor (lighian), 4 cărpe pentru șters lavorul; perie de cap, de dinți și de haine; peapăn și foarfeci, haină de port și 4 șurte negre, 1 palton (haină de iarnă), 2 părechi de ghete și 1 ploier.

Afară de aceste, fiecare elevă internă ori externă îndată dela începerca anului școlar are să se prevadă cu recerutele manuale și revizite de învățământ și cu revizitele de scris, de lucru de mână (și de muzică cine voește).

Pentru lucrul de mână și pentru alte trebuințe se va depune, la mâna directoarei internatului o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinții sau îngrijitorii lor.

In privința uniformei, care va fi modestă, se vor lua la vremea sa dispozițiuni din partea directoarei internatului, ca să fie cât de ieftină și bună.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare în 25 August (7 Septembrie) și dela acest termin elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan. Arad, din ședința Consistorului dela 16-29 Iunie 1911.

Consistorul rom. ort. din Arad.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Iulie 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —
Căldură foarte mare, lipsă îndelungată de ploaie.

Prognostic telegrafic: Cald și secetă.
Temperatura la amiază 30-4 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	10.93
Secară "	"	8.91
Cucuruz pe Iulie	"	—
" " August	"	7.56
Ovăs pe Oct.	"	8.—
Cucuruzul pe Maiu 1912	"	7.14

De-ale noastre.

Căsătoria d-lui Seton-Watson. Iubitul nostru prietin, distinsul și desinteresatul apărător al libertății popoarelor subjgate, azi își serbează la Londra cununia cu aleasa inimii sale. Țări și mări ne despart de inimosul filoromân, dar cu

sufletul nostru stăm și noi într'un colț modest al sfântului lăcaș, unde marele Scoțian jură azi credință iubitei sale. Și din sufletul nostru îndurerat prin nedreptate îndreptăm rugi curate la tronul Dumnezeuului dreptății, cerând belșugul fericirii asupra aceluia, care și-a ales scop vieții sale desvălirea barbariei, care ne apasă. Din prilejul acesta, îi aducem adânc simțitele noastre mulțumiri întovărășindu-le rugarea, ca nici de aci înainte să nu ne dea uitărei, ci mai vartos să ne cuprindă în inima sa iubitoare de adevăr și de dreptate.

Din acest prilej ziarul nostru i-a trimis d-lui Seton-Watson următoarea telegramă în limba englezească:

— „Românul“, organul de publicitate al partidului național român din Ungaria, care luptă pentru desrobirea națiunii române din acest Stat, felicită, cu prilejul căsătoriei sale, pe d. Seton-Watson, apărătorul adevărului și al libertății neamurilor subjgate. Noroc, viață lungă și fericire“.

Suntem informați, că d. Seton-Watson imediat după cununie va pleca cu tânăra sa soție în Finlanda, ca să studieze situațiunea poporului finlandez, neam cu Ungurii, care suferă opresiunea Rușilor întocmai astfel, cum suferim noi pe cea a Ungurilor. Vor zice oare Maghiarii și în cazul acesta, că d. Watson este plătit de cineva, ca să descopere lumea nedreptățile Rușilor față de Finlandezi?

Vom vedea!

Discursul de recepțiune al fieratului Augustin Bunea. In anul 1909 marele Român Augustin Bunea a fost ales membru al Academiei Române. Poate niciodată această înaltă corporațiune de savanți n'a făcut o alegere mai potrivită ca pe aceasta. Toată lumea românească a fost însuflețită pentru această alegere și toți așteptam întrarea glorioasă a iubitului nostru dr. Augustin Bunea în templul științei românești. Ne-a învidiat însă amara soarte și a răpit prea de timpuriu pe bărbatul nădejilor noastre: Augustin Bunea s'a culcat în mormânt înainte de a ajunge în Academia Română. Dar neobosit, vecinic la muncă, cum era, el se pusese de timpuriu pe lucru și ni-a lăsat moștenire sub titlul unui discurs de recepțiune un nou op istoric de neprețoare valoare. Nu este terminat, dar e aproape de fârșit. Academia Română a făcut un lucru bun, când a tipărit proiectatul discurs de recepțiune al regretatului nostru mare bărbat. Astfel a apărut în zilele acestea studiul istoric: *Stăpânii Țării Oltului*, discurs de intrare în Academia Română, rostit de Augustin Bunea. N'a fost rostit, căci cruda moarte ni-a răpit această fericire, dar astfel a fost aflat manuscrisul și din dreaptă pietate astfel l-a tipărit Academia.

Vom reveni asupra acestui op postum al marelui Român. Amintim numai aci, că acela se poate procura dela d. Ioan Domșia preot în Blaj. Prețul opului este 3 cor., din care partea mai mare este destinată pentru muzeul, ce este a se înființa în Blaj sub numele în veci neuitat al autorului: dr. Augustin Bunea.

Convocare. Adunarea de constituire a unui nou despărțământ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ce se înființează din comunele: Bedeleu, Buru, Cioara de sus, Lunca, Ocoliușul mare și mic, Poșaga de jos și de sus, Runc, Sălciua de jos și de sus, Sângeorgiu, Trăscău, Vălișoara și Vidolm, în calitate de delegat al comitetului central și pe baza hârtiei aceluia Nr. 286—1911, o convoc în comuna Alsószolcsva (Sălciua de jos) pe Dumineca din 7/20 August, a. c. la orele 10¹/₂ a. m. (după serviciul din biserică) — cu următoarele obiecte: 1. Deschiderea, numirea unui notar și casier ad hoc. 2. Inscierea membrilor noi și alegerea comitetului cercual. 3. Verificarea protocolului și în-

chiderea. La această adunare să invite întreaga cărturărie și țărănime de pe teritoriul despărțământului proiectat, cum și în genere toți iubitorii de cultura poporului. Anunțându-se deja disertanți, se vor ținea poporului prelegeri din sfera economiei, higieniei ș. a. și se vor da sfaturi bune de urmat.

Ofenbaia, 6/19 Iulie, 1911.

Vasile Gan, protopop.

Convocare. Onor. membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, din despărțământul Reghin (XXVI), precum și toți sprijinatorii culturale române sunt invitați a participa la adunarea cercuală, ce să va ținea în comuna Toplița-română (Maroshéviz), în 2 August n. la orele 8¹/₂ a. m. în biserica gr. or. de acolo cu următorul program:

1. Participare la serviciul divin. 2. Deschiderea adunării cercuale. 3. Raportul secretarului despre activitatea comitetului cercual. 4. Raportul casierului și satorirea bugetului pe 1911/12. 5. Alegerea unei comisii pentru incasarea taxelor și înscrierea membrilor noi. 6. Dizertațiuni populare, anunțate directorului cu 8 zile înainte de adunare. 7. Eventuale propuneri, făcute conform statutelor. 8. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii“. 9. La orele 1¹/₂ masă comună la hotelul „Maros“. 10. La orele 3¹/₂ petrecere cu jocuri populare în curtea hotelului „Maros“. 11. Seara la 8 ore reprezentație teatrală în sala cea mare a hotelului, cu care ocaziune să va preda „Trei doctori“, comedie într'un act, localizată din limba germană de Virginia A. Vlaicu. După teatru dans. Prețul de intrare la petrecerea populară 1 cor. de persoană. La teatru: locurile de șezut 2 cor., locurile de stat 1 cor. Venitul curat este destinat în favorul despărțământului. Tot cu această ocaziune să aranjează o expoziție de lucruri de mână, țesături, etc.

Din ședința comitetului cercual, ținută în comuna Idicel, la 21 Maiu n. 1911.

dr. Ioan Harșia, director. Ioan Vodă, secretar.

Convocare. Din încredințarea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ în temeiul §-ului 23 lit. c. și §-ului 36 al statutelor acestei instituțiuni, convoc cărturăria și țărănimea din comunele aparținătoare cercului administrativ Hunedoara și din orașul Hunedoara la adunarea de constituire a despărțământului Hunedoara care se va ținea la 30 Iulie n. a. c. în Hunedoara la orele 1¹/₂ și (jumatate).

Programul adunării: a) Cuvântarea de deschidere, ținută de delegatul Asociațiunii. b) Inscierea de membrii. c) Alegerea comitetului cercual. d) Conferințe și prelegeri. e) Verificarea procesului verbal și închiderea adunării. Sibiu, 22 1911. Oct. C. Tăslăuanu m. p. delegatul „Asociațiunii“.

Stipendii pentru fii de economi. Prin hârtia sa din 1 Iulie c. nr. 6434, comisiunea economică a comitatului Sibiu ne vestește, că pentru anul școlar 1911/12 acordă (dă) 6 stipendii de câte 300 cor., acelor tineri (cu deosebire fii de economi) din comitat, cari împărțâși de învățatură până la vrăsta de 14 ani, au absolvat cel puțin școala populară și cari în scopul înmulțirii cunoștințelor lor doresc să frecventeze școala economică din Mediaș. De altfel dintre tinerii cu pregătire deopotrivă vor avea întâietate aceia, cari au absolvat cu succes bun 1 sau 2 cursuri ale acestei școli, lucru pe care au să-l dovedească cu atestatul primit mai pe urmă dela școală. Stipendiații sunt datorii să înainteze la comisia economică cu sfârșitul lunilor Februarie și Iulie atestatul câștigat la încheierea semestrului prin și al 2-lea. Concurenții trebuie să amintească în rugare, că cunosc această îndatorire și că i-se vor supune. Stipendiul votat se transpune în 2 rate anuale la direcțiunea școlii din Mediaș, care îl va plăti în rate lunare la mâna freventantului. Dela acei stipendiați cari în cursul anului nu vor dovedi spor, se va detrage stipendiul.

Cererile instruite cu actele de lipsă (atestat de apartinență, de moralitate, despre starea sanitară, atestatele școlare etc.), în regulă timbrate (dacă la cerere se alătură atestatul de sărăcie dat de primăria comunală, actele nu vin timbrate), scrise cu mâna petentului și adresate comisiei economice a comitatului Sibiu, au să se înainteze la vicecomitele comitatului cel mai târziu până 1

August n. c. Atragere luare aminte a celor pe cari îi privește, aspra acestor stipendii.

Sibiu, 17 Iulie n. 1911.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

Pant. Lucuța
prez.

Vic. Tordășianu
secretar.

Concurs cu premiu. (Carte despre pomărit). Cu scop de a fi cât mai folositori obștei noastre de pretutindenea, care se îndeletnicește tot mai mult cu cultura pomilor, încă la 13 Oct 1910 publicasem concurs pentru cea mai bună carte din pomărit, în care să se dea îndrumările de lipsă în toate treburile pomăritului. Cerusem în concurs, ca cartea să se scrie în stil popular spre a putea fi înțeleasă de oricare econom, doritor a cultiva pomi. Pentru lucrarea cea mai bună oferisem un premiu de cor. 100.

Cum în urma acestui concurs al nostru nu ni-s'a prezentat nici o lucrare acceptabilă, ne vedem îndemnați a escrie din nou concurs între condițiile de sus cu excepția sumei premiului, pe care o urcăm la cor. 150.

Manuscrisul să se înainteze subscrisului comitet până în 25 Decembrie n. 1911.

Apelăm la învățătorii și la alți cultivatori de pomi ai noștri, să reflecteze la concursul de față. Sibiu, 7 Iulie 1911.

Comitetul central al Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiu. Pant. Lucuța, președinte, Vic. Tordășianu, secretar.

Din patrie.

Matricidere. Aproape s'a împlinit luna de când Mișa Vajdici din Chichinda-mare denunțase la poliție dispariția mamei sale de 76 ani, adăugând, că bătrâna luase cu sine și bănișorii pușini ce-i adunaseră cu greutate mare, 250 cor. Pe bătrână o curentase, cât o curentase poliția, mai la urmă ne dându-i de urmă, treaba s'a mușmalizat. Nimeni nu mai pomenea de bătrâna Vajdici.

Ieri către seara un băiat plugar aflase urme de sânge pe câmp. Bănuî ceva nedeslușit. Nu esită să sape pușintel pe locul însemnat cu sânge și deodată dase peste bucăți de carne cari porneau să se descompună. Lucru firesc, denunțase cazul poliției, care ieșind la fața locului din primul moment chiar se gândi la bătrâna Vajdici. Una-două Mișa fu prins și interogat. Și prins odată ucigașul, își recunoscu fapta mișelească, care o săvârșise ca să scape de întreținerea cu care-i datorise mamei sale bătrâne.

Pădure în flacări. Din Selmechánya se anunță: pădurea din valea Vihneyi e incendiată. Cauza incendiului nu se știe. În câteva ore s'a făcut cenușe mai multe pogoane de pădure. Pompierii au ieșit la fața locului, dar în fața năpraznicului element, alimentat de puterea dogoritoare a soarelui și de o adiere ușoară, stau nepuțincoși.

Tisza figură de roman. Tisza la toate putea să se aștepte, numai ca să ajungă cândva eroul principal al vre-unui roman nu. Dar totuși ursita i-a fost să fie imortalizat inevitabil. „Budapest“ aduce știrea senzațională, că încurând va apare de sub teascu tiparului un roman al contesei talentate Teleky, care de ani de zile se îndeletnicește cu literatura sub pseudonimul Szikra. Romanul tratează o dragoste exotică și prea emoționantă din cercul restrâns al aristocrației ungurești. Eroul principal al acestui roman e însuși Tisza, acărui personalitate o relevă cu deosebită dragoste autoarea. Alături de Tisza contesa n'a uitat să eternizeze figura vecinic îndoelnică și zimbitoare a premierului Khuen Héderváry.

În cercurile politice știrea aceasta a produs senzație. Se zice că au cercat toate modalitățile de a îndupleca pe contesă să renunțe la publicarea acestui roman, dânsa însă a declarat, că va face tot posibilul pentru a scoate cât de curând la lumina zilei — opul.

Loreley. Minunata alegorie a valurilor amăgitoare se repește foarte des în realitate și sunt atâția ceice-și află moartea în vârtejul sălbatec, ori în legănarea desmierdătoare a valurilor răco-roase, mai ales acum, când arșița soarelui e aproape insuportabilă. Iată un caz mai recent.

În jurul Seghedinului a ieșit Sâmbătă pescarul Francisc Iegessy la Tisza să prinză câte ceva pește pe seama familiei. A urcat luntrița și desfăcu năvodul. Valurile răsfățate îl purtau lent la vale, iar el adâncit în gânduri privia fântă la apa spumegândă. Soarele ardea cu putere privindu-se zimbitor în cristalinul apei. Dintr'odată pescarul își pierdu cumpătul și se prăvăli în apă. Valurile într'o clipă l-au acoperit, iar curentul l-a răpit în jos spre Dunăre.

Cei deacasă zadarnic așteptau să-și revadă părintele iubit. Seducătoarea Loreley l-a dus, și-l alintă în brațele sale moi... iar sălcile de pe mal fredonează în bătaia vântului melodii tainice și fermecătoare..

Dela frați

† **Octavian Ciupercovici**, rigorozant în drept, un brav tânăr bucovinean, a fost găsit mort în locuința sa din Viena, Sâmbătă dimineața. Moartea a fost subită și unele simptome admiteau un caz sporadic de *holeră asiatică*. Anume Ciupercovici n'a fost nici un moment bolnav. Vineri la amiază a luat masa cu câțiva prieteni, apoi a studiat, — căci era înaintea rigorosului al treilea, — seara a cinat acasă, singur, și a ieșit la plimbare, unde a povestit cu dr. Sauciu. Când a intrat la locuință, la ora 10, i-s'a făcut rău. Un medicinist croat, care locuia alături, l-a căutat și a voit să cheme un medic, Ciupercovici însă nu l-a lăsat, zicând, că are să i-se facă bine dacă se așează în pat. Acesta s'a retras în camera sa, l-a auzit însă svârcolindu-se, apoi ieșind adeseori, dar nu s'a mai interesat. Mai târziu s'a făcut tăcere în casă. Dimineața la 9 factorul poștal l-a găsit mort în pat. Fiind suspect, poliția a intervenit momentan, locuința a fost radical desinficiată și incuiată, șeful serviciului sanitar a cerut obducțiunea cadavrului și internarea persoanelor din casă pentru observare. Într'aceea s'au făcut cercetări, care însă indicau orice inficiere cu microbi de *holeră* ca puțin probabilă; mai verosimilă părea o intoxitare cu carne și mizeluri stătute. Duminecă dimineața s'a constatat apoi cu siguranță, că nu poate fi vorba de *holeră* și s'a stabilit că moartea a fost cauzată prin plesnirea unei artere a a creierului (anemysma), care eventual a fost provocată prin spasmurile vărsării, în caz de endoarteriitis. Persoanele izolate au fost lăsate liber.

Octavian Ciupercovici era serios și solid. E originar din o familie fruntașă din Bucovina: nepot al mitropolitului Ciupercovici și al presbiterului Miron Ciupercovici, care a fost membru al primului parlament austriac (15 Nov. 1848—7 Martie 1849), — al celui numit „de Kremsier“, după localitatea Kremsier în Moravia. — A studiat la universitatea din Viena și la toamnă ar fi fost promovat. Tot timpul s'a simțit bine, Joi a avut bucuria a se întâlni cu soră-sa, care venia cu soțul ei, dl Eugen Tarangul, cavaler de Valea-Ușei, comisar districtual la Rădăuș, dela Paris.

Înmormântarea se va face Luni, în cimitierul central. Prietenii defunctului, dnii Doroftei și D. Marmeliuc au înștiințat pe fratele-său, forestierul Silviu Ciupercovici din Cernăuș, care a plecat momentan la Viena. Părinții vor fi pregătiți încet la vestea fatală.

Știri din Bucovina. O veste, care nu ne face numai nouă Bucovinenilor bucurie, ci tuturor Românilor de bine, e deschiderea unei școale particulare române din Breaza (distr. Câmpulung). Înființarea unei școale într'o parte periclitată de venetici nepoștii și ridicarea unei fortărețe, care va pune stavilă înaintări dușmanilor. Cei 40 de copii vor fi deci crescuți românește. Vom arăta străinilor, că suntem în stare să ne ținem din mijloacele noastre proprii școli și suntem un popor care jertfește pentru existența sa. Laudă conducătorilor și întemeietorilor!

— În numărul său din 16 Iulie, „Foaia Poporului“ din Cernăuș constată, cum își împlinește „Tribuna“ din Arad și „Universul“ din București datoria. Se reproduc în coloanele ace-

stei foi articolele privitoare la scandalul din dietă. Acel care a asistat la ședințele dietei și a fost martor ocular la toate, e în stare să se îmbolnăvească de răs, citind acel articol. Hazlii corespondenți mai au respectivele ziare. Ei se inspiră de scandaluri și scriu schițe umoristice. Publicul cetitor e informat de minune.

— Membrii din societatea studentească „Dacia“ vor ținea la petreceri populare conferințe din istoria Românilor și despre alcoolism cu proiecțiuni. Societatea aceasta a dovedit totdeauna, că e la înălțimea chemării sale, umblând prin sate și trezind sufletele românești la conștiința națională și la o viață mai bună.

— Învățătorii, cari au plecat pe Bistrița cu plutele s'au întors după ce și-au împlinit programa. Ei au vizitat în treacă mănăstirile Bistrița, Văratecul, Agapia și orașele Piatra, Mânăstirea și Târgul Neamț, apoi Cetatea Neamț și Humuleștii lui Moș Creangă. Cor.

Dezastrul din Giurgiu. În seara de 8 Iulie în orașul Giurgiu, port dunărean al României, un întreg cartier a fost distrus de un incendiu furios, alimentat de materii explozive ce se aflau în depozit prin unele magazine. 13 case au fost distruse cu totul și pagubele în total se apropie de 1 milion de lei. Toată noaptea întreg orașul a fost în picioare, toată lumea fiind cuprinsă de o panică grozavă. Focul n'a putut fi localizat decât a doua zi cu ajutorul pompierilor din București, cari au trimis o secție a lor cu un tren special la locul dezastrului. Cauzele dezastrului nu se cunosc.

Isprăvi administrative. Nu trece multă vreme ca presa să nu aibă noi subiecte de senzație, din cari se reează, că la noi și în Orient instituțiile administrative însărcinate cu paza liniștea oamenilor, mai mult decât oriunde comit fel de fel de abuzuri și acte sălbatice. Presa din București înregistrează următoarele fapte revoltătoare:

Marți în zorii zilei, pe la orele 5 și jumătate, fata sergentului de stradă Negru din șoseaua Bonaparte nr. 28 se întorcea acasă cu o trăsură dela o mătușă a ei la care fusese la o petrecere cu prilejul zilei nașterii acesteia.

În apropiere de casa părintească, fata a fost oprită de sergentul de noapte postat în partea locului, care o invită să-l urmeze la secție.

— Am ordin, spunea sergentul, dela d. subcomisar Jean Andreescu să te ridic și să te duc la secție.

Aci începe pagina de roman senzațională!

D. subcomisar Jean, — nume predestinat filfisonilor! — își pusese de mult ochii pe fata subalternului său Negru. În consecință, n'a scăpat nici un prilej, când, văzându-se singur cu ea, să-i spună ce-l roade pe dânsul la inimioară și să-i propună „lucruri nepermise de lege“.

Fata, castă, așezată, l-a refuzat însă întotdeauna, fapt care contribuia să aducă pe eroicul nostru subcomisar la disperare.

Întâmplarea a făcut ca, în noaptea de Luni spre Marți, subcomisarul Jean să fie de serviciu și, aflând, că adorata lui e dusă de acasă, dete ordin sergenților din întreaga despărțire, că oriunde o vor prinde să i-o aducă.

Fata, speriată întâi, în urmă însă lămurită despre ce era vorba, se împorivi invitației sergentului de stradă. Cum însă acesta avea poruncă dela superiorul său, chemă în ajutor un coleg, alt sergent de stradă. În acel moment trecu pe acolo ofițerul de sergenți Pantazopol dela compania 2, care, grav, întreabă fata asupra cazului ei. Ea îi lămurii lucrurile, însă Pantazopol începu să o inzulte cu termeni din cei mai triviali. În cele din urmă îi propuse că, dacă vrea să scape, săl urmeze pe dânsul și așa mai departe.

Amărit de insuccesul său, Pantazopol, secondat de doi sergenți, începu să bruscheze fata și îi puse „gabriolet“ pe mâni.

Locatarii alarmați de țipetele victimei, ieșiră în stradă să vadă ce se întâmplase. Unul din ei, cizmarul Biro, vecin cu părinții fetei, se repezi acasă și aviză pe mama ei, Natalia, de cele ce se întâmplau cu fica sa.

Biata femeie, trezită din somn alergă, fiind numai într'un sumar costum, să-și scape copila din mâinile poliștilor.

La întrebările ei, ofițerul de gardiști Pantazopol o apucă de păr, începu să o târă pe stradă și s'o lovească atât de grav, încât i-a produs serioase leziuni pe corp.

După fetei, despre care începu ficei sale.

El c partea super

— Tu

și cu capul

preună cu e

După

mereu legată

dusă la circ

ținută aresta

D. dr.

No. 25 cons

constatat nu

pul ei și pe

sita o deose

Am vă

greu, tatăl ș

întrebat dac

slujbă în caz

potri va rușin

— Să

punsul lui N

toate părțile

Contra

anchetă.

Arestar

generală a st

cherii săvârș

se află de cu

Numele

Mons, Belgia

gen Popescu

Iată cur

escrocheria.

El a ve

și fiind boln

pia unde a p

Fiind în

ar fi moșteni

cerut să i-se

tra în tratativ

rilor, cu priv

I-s'a rec

și afacerea s'

Advocat

vanseze și o

banilor, de o

În acest

pentru a obți

Eugen Popes

le-a scomptat

masian, etc.

Acum c

convins că a

garanței gene

Leon An

cându-se spre

FOIT

(15)

Eram

ceartă mică,

De mult n'am

Dânsa mi-se

mei sale, imi

și care o urm

prietin, căci în

afară de o pri

orfană.

Și mă în

înduișat, și-i

tine, dragă Sa

În sfârșit arăt

dailon împletit

zile tale. Deoa

dânsa o obser

— Este

care-l porți? A

Cât de mult a

am o soră cur

Când îi

După vre-o câteva minute, sosi și tatăl fetei, despre care am spus, că e și el gardist și care începu să se intereseze de soarta soției și fiicei sale.

El căpătă însă următorul răspuns din partea superiorului său:

— Tu nu te amesteca! Am să te dau afară și cu capul de toți pereții! Am să te trimit împreună cu ele la închisoare:

După aceasta fata a fost ridicată și, fiind mereu legată la mâni cu „gabriolet“, a fost dusă la circ. XV. din calea Victoriei unde a fost ținută arestată până Marți seara.

D. dr. Athanasiu-Verga din strada Popa-No. 25 consultat de femeia Natalia Negreu a constatat numeroase și grave leziuni pe tot corpul ei și pentru a căror vindecare se va necesita o deosebită îngrijire de vre-o 10—12 zile.

Am văzut ieri pe sergentul de stradă Negreu, tatăl și părintele celor două victime. L'am întrebat dacă nu-i e teamă că va fi scos din slujbă în caz când va continua să reclame împotriva rușinei ce i-s-a făcut.

— Să mă dea afară dacă or vrea, — fu răspunsul lui Negreu. Eu însă am să mă duc în toate părțile ca să mi-se facă dreptate.

Contra bestialilor poliștiți s'a deschis anchetă.

Arestarea unui escroc belgian. Singuranța generală a statului anchetează o serie de escrocherii săvârșite de un icusit escroc belgian, care se află de curând în Capitală.

Numele lui este Leon Anequin, originar din Mons, Belgia, iar victima lui este avocatul Eugen Popescu din strada General Magheru.

Iată cum acest îndrăzneț escroc a săvârșit escrocheria.

El a venit acum 2 luni de zile în Capitală și fiind bolnav a fost internat la spitalul Filantropia unde a pus la cale escrocheria.

Fiind în posesia unor acte false cum că el ar fi moștenitorul unei averi colosale, escrocul a cerut să i-se recomande un avocat pentru a intra în tratative cu privire la luarea demersurilor, cu privire la încasarea moștenirii.

I-s'a recomandat avocatul Eugen Popescu și afacerea s'a încheiat numai decât.

Advocatul a fost convins chiar să i-se avanseze și o sumă de bani, până la încasarea banilor, de oarece se începuse tratativele.

În acest timp escrocul a eșit din spital și pentru a obține alți bani a falsificat iscălitura d-lui Eugen Popescu pe o sumă de polițe, pe cari apoi le-a scomptat la comercianții Lazăr Weinberg, Tamasian, etc.

Acum câteva zile, d. Eugen Popescu s'a convins că a fost escrocat și a reclamat cazul Singuranței generale a statului.

Leon Anequin a părăsit atunci Capitala, ducându-se spre Burdujeni unde a fost arestat.

Din străinătate.

Conflictul din Maroc. Tratatul dintre Campon și Kiderlen Waechter au fost întrerupte pe două zile. După informațiile unui ziar, cauza ar fi ivirea unor neînțelegeri grave între cei doi reprezentanți.

Presa franceză este secundată în atacurile ei la adresa Germaniei de ziarele engleze. Imprejurarea aceasta a făcut în Berlin o impresie foarte rea. În Berlin sunt indignați și de aceea, că ziarele franceze ar fi puse în curent cu toate amănunțele tratatelor, pe când reprezentantul german păstrează cel mai mare secret. Presa franceză câștigă în chipul acesta foarte mult material împotriva Germaniei, iar Germania trebuie să tacă, căci nu știe întrucât corespund adevărului afirmările ziarelor franceze.

În Anglia cancelarul Lloyd George, a ținut un discurs cu prilejul unui banchet, la care a declarat, că Anglia trebuie să-și mențină egemonia cu orice preț, cum a făcut aceasta și altădată chiar cu înfrângerea sau reducerea puterii vr'ului stat. Partea cea mai mare a presei franceze vede în aceasta o aluzie la Germania și nu pregetă a da expresie bucuriei sale, că Anglia este pe partea lor.

Cu atât mai rău sunt primite astfel de știri în Berlin.

Mult sânge rău a produs un nou incident între Spania și Franța. Se vorbește iarăș de inzulă unui oficer francez care a fost deținut din partea patrului spaniole. Soldații spanioli l-ar fi maltrata chiar. Autoritățile spaniole din Africa și-au exprimat momentul regretul pentru acest incident, dar presa franceză nu este mulțumită cu atât, ci pretinde deplină garanță, că astfel de incidente nu se vor mai repeta.

La situația politică din Austria. (Inter-*interview cu deputatul croat dr. Tresic-Paricio*). Între dușmanii formeii dualiste a Monarhiei austro-ungare, deputații croați și sârbi din Dalmația nu sunt cei de pe urmă. Ei cer unirea acestei provincii cu Croația, Bosnia și Herțegovina, formând un corp național autonom în cadrul Monarhiei habsburgice.

Deputații din Dalmația s'au constituit într'un club separat, al cărui fruntaș este și deputatul dr. Tresic-Paricio.

Correspondentul nostru a avut o convorbire cu acest deputat, relativ la situația politică a Monarhiei, pe care o redăm în următoarele:

„Prin dizolvarea parlamentului austriac situația politică nu s'a clarificat, ci s'a întunecat și mai mult.

Ce privește special pe Slavii de sud, Croații și Sârbi din Dalmația și Croația, sunt una ca dușmani ai dualismului, căci pretind uniunea acestor țări cu Bosnia și Herțegovina.

Jertfirea acestor provincii Maghiarilor, va întâmpina la toți Slavii de sud cea mai hotărâtă opoziție — chiar și la cei din provinciile anexate, cu toată aversiunea acestora față de trialism. (Acum un an, pe timpul petrecerii Impăratului Francisc Iosif în Seraievo, Sârbi au ridicat în onoarea lui o coroană imperială austriacă, ignorând cu desăvârșire dualismul!)

Discuția proiectelor militare va da prilej deputaților sud-slavi să protesteze contra maghiarizării Croaților, Sârbilor și Slovacilor din Ungaria.

Guvernul din Austria își poate forma majoritatea numai cu ajutorul Cehilor, la cari va putea conta, dacă se va înfăptui înțelegerea între ei și Germani.

Azi e lucru constat, că chestia boemă se poate rezolvi numai separat de chestia celorlalte naționalități. Mai curând se poate aștepta la o înțelegere între Ruteni și Poloni, cari sunt dispuși spre aceasta.

Dacă se va afla un modus vivendi între Poloni și Ruteni, se vor asocia și ei blocului guvernamental. Tot în felul acesta va putea câștiga pentru sine și pe Slovacii clericali și Croați, dacă le va arăta puțină bunăvoință în cele naționale. Cu aceasta însă, guvernul nu va avea încă majoritatea de două treimi necesară pentru unele proiecte de lege.

În modul acesta funcționarea normală a parlamentului nu este asigurată.

O sanare definitivă a acestor stări se va ajunge numai prin revizia radicală a constituției din întreaga Monarhie.

Moartea autorului limbei „Volapük“. Prelatul Martin Schleyer, inventatorul limbei „Volapük“ a murit în Constanț în etate de 80 ani. Dela pensionarea sa a trăit retras aici în Constanț dedicându-se cu totul limbei Volapük. Prelatul Schleyer a avut o deosebită predilecție pentru studiul limbilor străine.

În cursul acestui studiu a venit la ideea să pregătească o limbă comună pentru toți. Produsul acestor frământări a fost limba volapük ivită pe anii optzeci.

Prelatul n-a avut rezultate prea mari, dar a câștigat aderenți mulți în toate țările civilizate. Pe vremea răscoalei boxerilor în China a surprins pe soldați cu un dicționar, care făcea posibilă înțelegerea între Japonezi, Francezi, Germani și Englez și între ceilalți soldați. Afară de acestea însă prelatul Schleyer a muncit foarte mult și pe alte terene.

După dânsul au rămas o mulțime de manuscrise, cari vor da mai multe volume și în care Schleyer va apare ca cugetător și poet, cari vor fi curând publicate.

Puterea emoțiunii. Locuitorul italian Manzoni, povestește următorul episod din Milano.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke

Trad. de Iunius

(15)

— Urmare —

Eram ca doi copii împăcați după o ceartă mică, cari au să-și spună atâtea lucruri. De mult n'am mai vorbit atâtea și pe un așa ton. Dânsa mi-se jeluia de lipsa de dragoste a mamei sale, îmi vorbea despre conte pe care-l ura și care o urmăria cu atenție una sa, zicea să-i fiu prietin, căci în toată lumea nu are pe nimenea afară de o prietină prin Moravia pe undeva, este orfană.

Și mă întreba mereu, cu graiul domol și înduioșat, și-i povesteam despre multe și despre tine, dragă Sabino. Dovedea interes față de toate. În sfârșit arătă cu degetul cordeluța dela medailon impletită de tine din fire de păr din zilele tale. Deoarece eșea puțin de sub cravată, dânsa o observase de mult deja și mă întrebă:

— Este portretul Doamnei de Șauenstein care-l porți? Aratămi-l te rog acest potret drag. Cât de mult aș vrea și eu biata fată orfană să am o soră cum ai d-ta!

Când îi arătai Roza dela Disentis, dânsa

mă privia cu ochi mari, iar eu înțelegând întrebarea mută, îi enarai istoria atât de simplă a medailonului, neuitând să-i spun și vorbele mamei: „Numai aceleia căreia îi vei da inima ta, să-i dai medailonul!“ O turburare de nedescris mă cuprinsese, când spusei aceste vorbe. Priveam ca un om beat în ochii Elfridei. Medailonul tremura în mâinile mele. Îi întinsei Elfridei. Dânsa îl luă. Nu știu nici ce s'a petrecut cu mine, nici ce se petrecuse într'ansa, căci nu am îndrăznit să-mi ridic ochii. Dânsa nu spusese nici un cuvânt. Simții numai pe umăr brațul ei, iar capul și-l răzîmă de inima mea.

Ce să-ți mai spun scumpa mea Sabină? Le știi toate... cum am rămas, cum am inventat o nouă minciună ca să ies din impas. Starea sănătății tale, așa susțineam eu, — s'a ameliorat spre cea mai mare a mea bucurie. Însă poziția mea între mamă și fată ajunse și mai dificilă dragă Sabină. Eram cel mai fericit și în același timp cel mai nefericit om. Știam doară prea bine, că Elfrida stăpână peste o avere mare, nu putea fi nici odată, — afară dacă nu voiam să mă dedau la mizerabilul rol de seducător, — a mea. Dar baroneasa cu pasiunea ei atât de antipatică mie? Era oare mai bine să fac pe ipocritul față de dânsa, să o las să mă încarce cu daruri, să mă desmierde și, — dacă e ca se spun, — să mă ducă în ispită? Imi era milă de ea și nu mă lăsa inima să o înșel... Am mărturisit totul Elfridei. Am fă-ut așa, căci nu puteam face altfel. Nu mi-a fost greu să o fac, căci vo-

iam să fiu curat în ochii ei. Când i-am descoperit aceste lucrări, ea ședea înaintea mea cu mâinile înclăștate nervos. Acuș era palidă, acuș roșie, trăsurile feței sale aci se împetruiau ca de-o uimire, aci exprimau dispreț și scârbă. Privirea aci ștearsă și înpăenjenită, în momentul următor scânteia de-o mânie ascunsă. Cea dintâi vorbă îi fu:

— Muere ticăloasă! Și eu... eu să-i zic mamă? După o meditare scurtă mi-se adresă mie. Eu sunt mai nefericit decât D-ta dragă Flaviane, nu mă voi lăsa însă îngenunchiată de soarte, cel mult îmi va nimici întreagă existența. Numai o jertfă îți mai cer încă, o jertfă de trei, patru sau cinci săptămâni. Rămâi încă atâtea timp în această casă nenorocită. Cine știe dar dacă-mi va veni până atunci vr'un sfat sau ajutor dela o amică iubită și înțeleaptă căreia îi încred inima și toate tainele mele.

Și pe când zicea acestea gingașa făptură avea ținuta mândră, aerul hotărât și la aparență părea liniștită, însă privirea-i era scânteietoare și fata aprinsă. I-am promis, că-i voi împlini dorința și cerca-i să readuc liniște în inima-i adânc revoltată molcomindu-o. Elfrida nu-mi răspundea nimic, părea, că nici n'aude ce-i spun. După o pauză lungă, îmi zise cu tristeță adâncă în privirea ochilor ei frumoși și graiul vărunț de căldura dragostii:

(Va urma.)

Mama unei fetițe a fost internată într'un spital. Fata rămase la rude plângea într'una și cerea să fie lăsată la mama ca să o sărute și să stea lângă ea. Ea negreșit că fu oprită și atunci se duse la o biserică, unde îngenunchind înaintea altarului se rugă și plânse atât de mult încât a căzut pe podele lipsită de simțuri.

Când o ridicară, copila nu mai putea umbla, — paralizase. Fu dusă atunci și ea la spital, dar nici aci nu încetă din plâns și cei dela spital se văzură nevoiți ca să o potolească să o ducă pe un pat la mama sa. Atunci se desfășură o scenă care emoționă pe toți, și dintr'odată văzură cei de față pe fata, că sare din pat sprintenă și ușoară și cu totul vindecată...

De emoțiune își reveni și mama sa și în curând amândouă au ieșit vindecate din spital.

Boala prințului Gheorghe al Serbiei. „Correspondența Politică“ află din Belgrad, că prințul Gheorghe care suferă de mult de un catar al stomacului, va pleca pentru câteva săptămâni la Vichy.

Un major japonez arestat ca spion. În localitatea Hamiburg din Bavaria a fost arestat un major japonez care era atașat pe lângă regimentul de artilerie, deoarece s'a stabilit, că examina în timpul nopții între orele 1 fortificațiile orașului.

Opoziția antidinastică din marea sobranie. Regele Bulgariei a plecat azi la Târnova, ca să închidă marea Sobranie.

Intocmai ca și în ziua deschiderii adunării constituante, s'a produs și azi un mare tumult, provocat de deputații opoziției, cari susțineau, că regele n'are dreptul nici să închidă adunarea.

Diverse

Dare de seamă și mulțumită publică. La petrecerea de vară aranjată în Beclean (comit. Solnoc-Dobâca) în 12 Iulie a. c. în favorul bisericei gr.-cat. din loc au binevoit a suprasolvli următorii domni:

Vasile Botean 20 fil. Petru Cheresteș, protopop 2 cor. Ioan Halasu 50 fil. Gheorghe Născuț 1 cor. Dumitru Roman, Teodor Agace, Alexandru Ungur, câte 1 cor. Ioan Cărcu 2 cor. dr. Octavian Pavelea 3 cor. dr. Aurel Iuga 4 cor. Nicolae Găvrilă 6 cor. Reșcovits O. Milan 1 cor. N. Aluș 50 fil. Primească numiții domni și pe această cale mulțumimetele noastre cele mai călduroase pentru sprijinul ne ni-l-au arătat.

S'au încasat în total 383 coroane 08 fil. Spesele petrecerei au fost 106 coroane 40 fil. Rezultă deci un venit curat de 276 coroane 68 fileri, care sumă s'a depus la bancă pe numele bisericei. *Gregoriu Pușcariu*, protopop-prezident. *Ioan Rebrean*, cassar.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al „Reuniunii meseriașilor români din Sibiu“, au mai dăruit Victor Nasta, directorul succursalei Fălțiceni a Băncii naționale 2 cor.; Ermil Porcia, red. „Bobârnacilor“ 20 bani; Iulian Popescu, secretarul general al băncii de asigurare „Dunăreana“ 1 cor.; Emil Comanescu, funcț. „Albina“ 20 bani; Wil. Aurlich, fotograf, 1 coroană; la botezul lui Traian, fiul culeg. tipogr. Gavriil Crișanu, au dăruit nașii Petru și Maria Bota, croitori și tatăl băiatului, câte 1 cor.; mama băiatului Mariți, bunica lui Maria Tr. Popa (Copăcel), exped. „Foaiet Poporului“ I. Imbăruș și soția sa Maria, moașă câte 50 bani, în total 5 cor.; G. Ciupe, paroh (Baba) 1 cor.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanasu Halmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciealitate, d. e.: părți trăbuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai frumoasă și cea mai bună execuție. Cumpene, greutate și mașini economice. — Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris

Arad, strada Forray, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinelor cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere românești după plac, se pot primi pentru probă și recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea mașinelor în cursul anului întreg și sub îngrijirea mea de specialist, mașinele vor funcționa regulat.

Curs permanent pentru stenografie și contabilitate la mașină.

Mare magazin de apartinențe de cea mai bună calitate.

Ioan Gabor

meșter țiglar și acoperitor
cu lespezi de metal eternit

strada Demeter Numărul 122.

Primește toate lucrurile aparținătoare acestei branșe și le execută punctual, pe lângă cele mai moderate prețuri,

Servește bucurios cu planuri și preliminar de spese.

Un candidat de avocat cu praxă

află aplicare în cancelaria dlui **Dr. Kozma Antal**, avocat Körösbókény (com. Arad).

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Am onoare a aduce la cunoștință on. public românesc, că mi-am deschis

cancelaria advocațională
în **Budapesta**, VIII. strad. Hunyadi 15.

Cu toată stima:

Dr. Liviu Lința,
avocat.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Local de întâlnire

al
industrișilor și burghezilor din provincie
este în Arad

ospătăria și hotelul
din strada **Boczkó**,

ce poartă numirea

„**bou roșu**“

În localurile sale plăcute stau la dispoziția oaspeților **mâncări gustoase și vinuri escelente din podgorie.** Serviciu atent și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant dela 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranța, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. a	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Călăuza stupar.	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Pamfle, Graiul vremurilor	2.—
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăhuța	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	» Poezii pop. române	1.80
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesa în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi către mame	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirăte mărgărite	2.—	» Fără credință	3.—
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Björnson Björ., Veselul ștrengar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50	» Arta în România	4.—
Babeș și Oceanu P., Capra (vacă săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50	Cărți pedagogice:	
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—	Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—	Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	-- Scriitori și curente	2.—	Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Caraivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—	Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50	Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—	» » » metod.	3.—
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50	Costescu-Dima-Grigorescu-Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50	Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—	Costescu, Metodica matematicii	5.—
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50	» » limbei române	5.—
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—	» » Istoriei și geografiei	7.—
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—	Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50	Culea D. Ap., Învățământul d. natură	3.50
» Războiul p. neatârănare	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50	Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—	» Cestiuni de psihologie	2.—
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50	Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50	» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—	» Pedagogia generală	1.50
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50	» Elemente de psihologie	4.80
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—	Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
— Povestile Peleşului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50	Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50	Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
		Hétrat B. I., Aevea	2.50	Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
		Nadejde S., Patimi, roman	2.—	» Cum își învață Gertruda copii	1.50
		» Robia banului, roman	2.—	Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

INCZÉDY ÁKOS

stoler, atelier pentru aranjarea odăilor

Arad, strada gróf Károlyi Gyula Nr-ul 10 (casa proprie).

Aranjază și servește cu planuri de aranjament pentru odăi și prăvălii. Toffelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.

KILENYI C. ÉS T^{sa}.

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânt.

Preț ieftin extraordinar.

Au sosit noutățile de primăvară.

Pănuri de haine femeiești, mătăsuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

„Deganin“ contra gândacilor.

Bucură-te d-nă dragă, că incurând nu vei mai avea gândaci (șvabi) în bucătărie, deoarece firma românească: **F. A. DEGAN din Fiume, (postafiók Nr. 163)** a inventat un praf nou

„DEGANIN“

care e cel mai bun și pe toți îi omoară. Costă 1 Kgr. **3 Cor.** Mai puțin ca $\frac{1}{2}$ de Kgr. nu se trimite. Porto costă 72 fileri, iar banii se trimit anticipativ (înainte) la firma susnumită. Dacă comanzi 4 Kgr. Cafea, atunci cere și 1 Kgr. „Deganin“, căci 5 Kgr. se trimit franco. În Fiume toți vorbesc de praful „Deganin“, căci l-au probat cu mare rezultat.

Cere gratis și preț-curent românesc pentru **Cafea bună.**

„Deganin“ cu mare efect.

„Deganin“ moartea gândacilor.

„Deganin“ cea mai nouă invenție.

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocesuale, administrative și comerciale; mijloacele împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloacele cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechizite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comenzi comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.
Comenzi din provincie se execută în aceeași zi.

26 (11)

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneala, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socoșile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brâne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericesti.

Recvizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hărțile geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.